

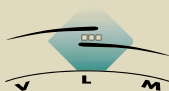
“De VLM,
uw partner in
de **open ruimte**”

Het platteland
op een keerpunt

Mestproblematiek:
we boeken vooruitgang

GIS op maat
van de gebruiker

De VLM, een organisatie
die leeft en leert

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

DE ZORG VOOR DE OPEN RUIMTE IN VLAANDEREN

INHOUD

| JAAROVERZICHT 2004 |

De VLM, tot uw dienst in de open ruimte	10
<i>Domein De Merode, motor voor een regionaal project</i>	12
Tijdelijke eigendom	12
Engagement op papier	12
Naar een visie voor het domein	12
Van identiteit naar economische meerwaarde	13
<i>Partnerschap centraal in eigentijdse projecten</i>	14
'Landinrichting op vraag' wettelijk verankerd	14
Ruilverkaveling op maat van het gebied	15
<i>Gebieden toegankelijk maken</i>	17
Zig en Goort open voor het publiek	17
Wandelen rondom het moeras in het Smeethof	18
Buitengoor-Meergoor: toegankelijk op maat van gebied én wandelaar	19
Het Vinne wordt weer meer	21
<i>Werken met grondenbanken op vraag van anderen</i>	23
Lokale grondenbank Linkerscheldeoever ruilt 43 ha	23
Gentse Kanaalzone: grondenbank in kader van Sociaal Begeleidingsplan	24
Het platteland op een keerpunt	26
<i>Het platteland volwaardig aandachtspunt voor Vlaanderen</i>	28
Eigen minister, eigen afdeling	28
Forum over het platteland in de startblokken	29
'Keerpunt Platteland' bundelt concrete projecten	29
<i>Vorm geven aan Europese programma's</i>	31
Leader+	31
Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling	32
Sustainable Open Space II	33
<i>Landbouwers beheren de natuur</i>	35
Resultaten van vijf jaar beheerovereenkomsten	35
E-loket beheerovereenkomsten in de steigers	36
Nieuwe beheerpakketten pakken erosie aan	37
Mestproblematiek: we boeken vooruitgang	40
<i>Het Voortgangsrapport 2004: aanpak aan de bron succesvolst</i>	42
<i>Nutiëntenhalte: een rem op de dierlijke mestproductie</i>	43
15 % van bedrijven krijgt superheffing	44
30 % dient bezwaar in tegen superheffing	45
<i>Naar een Eenmalige Perceelsregistratie</i>	46
<i>Het ammoniakreductieprogramma: emissie wordt sterk teruggedrongen</i>	47
Actieprogramma's voortgezet	47

<i>Emissiearme aanwending goed voor 2/3 van daling</i>	48
<i>Lijst emissiearme stallen vastgesteld</i>	48
<i>De nieuwe taken van Verordening 1774</i>	49
<i>Export en verwerking, derde pijler van het Mestdecreet</i>	50
<i>Onzekerheid belangrijk knelpunt voor mestverwerking</i>	50
<i>Frankrijk blijft exportbestemming bij uitstek</i>	51
<i>Controle mestbeleid: breed sensibiliserend, gericht sanctionerend</i>	52
<i>Aangifte belangrijkste inbreuk</i>	52
<i>Preventieve controle winterbedekking</i>	54
<i>Beheerovereenkomsten gecontroleerd</i>	56
<i>Administratieve geldboetes</i>	56
<i>Naar een Geografische Data Infrastructuur voor Vlaanderen</i>	58
<i>Een nieuwe start</i>	60
<i>Groepijnen vragen om heroriëntatie</i>	60
<i>Het concept GDI-GII</i>	61
<i>Van projecten naar programma's</i>	61
<i>Aanmaak GRB-eindproducten van start</i>	62
<i>Naar een wettelijk kader voor het CRAB</i>	63
<i>KADVEC: release van 73 gemeenten</i>	64
<i>Middenschalige kleurenorthofoto's beschikbaar</i>	65
<i>Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen is klaar</i>	66
<i>KLIP: wie heeft waar welke leidingen?</i>	67
<i>De VLM, een organisatie die leeft en leert</i>	68
<i>Procesbegeleiding, een nieuwe discipline</i>	70
<i>Klachten ter harte nemen</i>	71
<i>Tevreden werknemers, voorwaarde voor efficiëntie en klantvriendelijkheid</i>	72
<i>Informatica: nieuw intranet en e-loketten blikvangers</i>	73
<i>Nieuw intranet ondersteunt operationele processen</i>	73
<i>'Registratie van gebruikspcelen' krijgt bijkomende functies</i>	74
<i>E-loketten voor administratieve vereenvoudiging</i>	74
<i>Financiële resultaten</i>	76

Woord vooraf

Beste lezer,

Met veel plezier stellen wij dit jaaroverzicht van 2004 aan u voor.

Liever dan al onze activiteiten van A tot Z op te sommen in een vormelijk verslag, schetsen we het afgelopen jaar aan de hand van een aantal sprekende projecten. De uitgekozen projecten zijn representatief voor de werking van onze organisatie. Maar zij zijn ook sprekend voor onze partners en doelgroepen, de actoren en gebruikers van de open ruimte. Want, het mag gezegd, nooit eerder stonden onze projecten en thema's zo hoog op de maatschappelijke agenda.

Deze frisse, meer toegankelijke versie van het jaarverslag sluit naadloos aan op de nieuwe *look* van de VLM als organisatie. Want, al werkt onze administratie van bij haar ontstaan aan de inrichting van de open ruimte, de stijl van onze aanpak is in de loop der jaren fors geëvolueerd. De VLM is vandaag meer dan ooit een eigentijdse en toegankelijke organisatie, die zich ten dienste stelt om van de open ruimte een leefbare en beleefbare omgeving te maken.

De VLM, uw partner in de open ruimte

De open ruimte is in Vlaanderen dun gezaaid en dat zal er de komende jaren allerminst op verbeteren. Het komt er dus op aan op een

weloverwogen en duurzame manier met onze kostbare open ruimte om te springen. Een aanpak die oog heeft voor de diversiteit aan functies die er leven en respect toont voor de talloze gebruikers ervan. Waar we vroeger de inrichtingsinstrumenten landinrichting, ruilverkaveling of natuurinrichting nadrukkelijk naar voor schoven, laten we vandaag eerst onze partners aan het woord. Waar en wanneer anderen die nodig hebben, brengen wij onze expertise in. Dit doen we op maat van de vraag én de identiteit van de regio.

Als vanzelf is daardoor de klemtoon in de loop der jaren op samenwerking komen te liggen. Partnerschap en overleg met onze collega-overheidsinstanties, provincies en gemeenten, met de landbouwers, met de natuursector en andere sectoren actief in het buitengebied maken voorgoed deel uit van onze werking. Het domein De Merode is hiervan een mooie illustratie.

Niet voor niets hebben we in de loop van 2004 de nieuwe discipline procesbegeleiding vorm gegeven. In al onze projecten willen we immers interactief te werk gaan, we willen burgers en andere belanghebbenden van meet af aan bij de processen van inrichting betrekken. Deze werkwijze zorgt voor geloofwaardige en beter onderhandelde projecten en leidt tot nog sterker onderbouwde beslissingen.

Flankerend beleid versterkt strategische projecten

Het afgelopen jaar werd de VLM meermaals om inbreng gevraagd bij Vlaamse strategische projecten in het buitengebied én het randstedelijk gebied: Doel, het Sigmaplan, de haven van Zeebrugge, het Parkbos Gent, de Gentse Kanaalzone,... Dat vragen naar een flankerend beleid bij de VLM terechtkomen, is het gevolg van onze jarenlange werking met grondenruil in de ruilverkavelingsprojecten. Hierdoor kunnen we immers bogen op heel wat ervaring met dergelijke processen. Vele landbouwers in Doel - door onteigeningen bedreigd in hun bedrijfsvoering - getuigen dat de grondenbank Linkerscheldeover hen nieuwe perspectieven biedt.

Het plattelandsbeleid initiëren en inspireren

In 2004 werd het platteland een volwaardig aandachtspunt voor Vlaanderen. Voor het eerst hebben we een minister bevoegd voor het plattelandsbeleid. Aan de vooravond van 2005 werd de VLM gevraagd een nieuwe afdeling Platteland op te richten. Het platteland is een boeiende en bloeiende smeltkroes van sectoren: landbouw, economie, ruimtelijke ordening, natuur, recreatie, toerisme,... Leefbaar inrichten vraagt daarnaast aandacht voor de lokale economie, dorpsleefbaarheid, wonen, sociale integratie, vergrijzing,... Bovendien staat het platteland vandaag op een keerpunt. De VLM wil daarom geen 'cavalier seul' spelen: we vinden het belangrijk om samen met onze partners aan tafel te zitten en mee plattelandsinitiatieven in gang te zetten. Onze rol is die van katalysator in het vernieuwingsproject op het platteland.

Maar het verhaal van het platteland gaat niet alleen over Vlaanderen. Door over de grenzen heen te kijken, willen we onze blik op het platteland verruimen. De Cel Europa die in 2004 binnen de VLM gestalte kreeg, heeft hierin een belangrijke rol te spelen. We hebben de afgelopen jaren al deelgenomen aan tal van Europese projecten. Samenwerkingsverbanden met internationale partners zijn de komende jaren meer dan ooit aan de orde.

Actief begeleiden tot duurzame landbouw

Zoals elk jaar heeft de Mestbank ook dit jaar een voortgangsrapport gepubliceerd. Met de nieuwe mestwetgeving in het vooruitzicht, heeft dit document een grote beleidswaarde gekregen. De Mestbank heeft de laatste jaren grote vooruitgang geboekt bij het terugdringen van de mestproblematiek en kan anno 2004 behoorlijke resultaten voorleggen. Vooral de aanpak aan de bron gaat de nutriëntenproblematiek efficiënt te lijf. Deze pijler was de afgelopen jaren goed voor een afname van de nutriëntenuitstoot met 22 miljoen kg P_2O_5 en 27 miljoen kg N.

Onze inspanningen om de doelstellingen van het mestbeleid te bereiken, gaan onverminderd voort. We staan de bedrijfsleiders met raad en daad bij en maken hen gevoelig voor de milieuproblematiek. De medewerkers van de Mestbank spenderen heel wat uren op het terrein en doen volop aan communicatie en sensibilisering. Zo was er het afgelopen jaar een grootscheepse communicatie in het kader van de derogatie. We gingen nog een stap verder in de sensibilisatieactie rond de MAP-meetpunten. Een gerichte en goed georganiseerde controle vormt het noodzakelijke sluitstuk

van deze breed sensibiliserende aanpak.

Ook in het kader van de beheerovereenkomsten stappen we actief op de landbouwers toe. In de regionale landschappen stellen we bedrijfsplanners te werk die oplossingen op maat uitwerken voor de landbouwbedrijven.

Naar een evenwichtig partnerschap met gemeenten en provincies

Een actieve benadering van onze doelgroepen vergt een nauwe samenwerking met partners die lokaal sterk staan. Omgekeerd wil de VLM ook zelf een betrouwbare partner zijn en haar ervaring met inrichting, afbakening en procesbegeleiding delen met de gemeenten en de provincies. Een mooie illustratie van de ruggensteun die we de gemeenten kunnen bieden, is het e-loket beheerovereenkomsten, dat in 2004 werd klaargemaakt voor lancering. Dit loket wordt van onschatbare waarde voor diverse doelgroepen, gaande van de landbouwers tot de Vlaamse administraties en de lokale besturen.

Het partnerschap met gemeenten is ook cruciaal in een heel ander domein, dat van de geografische informatie. Met initiatieven als het Grootschalige Referentiebestand (GRB) en het centrale adressenbestand CRAB werkt het OC GIS-Vlaanderen aan een Geografische Data Infrastructuur. Om al deze producten te ontsluiten voor de gebruiker, wordt ook een overkoepelende Geografische Informatie Infrastructuur geïnstalleerd. Ruimtelijke gegevens veranderen echter voortdurend en dat maakt de actualisatie ervan absoluut noodzakelijk. Voor deze bijhouding wil het OC GIS-Vlaanderen een beroep doen op

de gemeenten die de gegevens over het openbaar domein beheren.

De VLM, een organisatie die leeft en leert

Uit dit alles is duidelijk dat het werkveld van de VLM voortdurend groeit. Onze taken worden alsmat complexer en overstijgen steeds meer onze klassieke opdrachten. De organisatie en de werking van de VLM moeten meegroeien met deze ontwikkelingen. We hebben daarom in de tweede jaarhelft Scoop gelanceerd, een denkoefening die nieuwe organisatievormen en aangepaste overlegstructuren voor onze activiteiten moet opleveren.

Niet alleen van de organisatie, maar ook van de werknemers vragen al deze bijkomende opdrachten veel: inzet, een grote

flexibiliteit en een volgehouden dynamiek. Zij worden aangezet om verantwoordelijkheid aan de dag te leggen, 'on the job training' en creativiteit. Maar ondanks de hoge werkdruk en de toenemende eisen toont de VLM-medewerker zich tevreden met zijn werkomgeving, zo vertellen ons de resultaten van een tevredenheidsonderzoek bij het personeel.

Productiviteit en efficiëntie zijn vandaag belangrijker dan ooit. De rol van informatica en automatisering valt hierin nauwelijks te overschatten. Zo ondersteunt het nieuwe intranet waarmee de VLM stapsgewijs wordt uitgerust, de operationele processen van de organisatie. Een performante informaticaondersteuning draagt ook bij aan de openbaarheid van bestuur en brengt ons dichterbij onze doelgroepen.

De VLM wil op een vlotte manier correcte informatie afleveren én tegelijkertijd discreet omspringen met de digitale informatie die ze onder haar hoede heeft.

Ondanks het sterk veranderende klimaat, is onze organisatie klaar voor de toekomst. Onze werkdomeinen, het platteland en de open ruimte, zijn actueler dan ooit. De nieuwe Vlaamse regering heeft haar vertrouwen in de VLM bevestigd. De beleidsnota's van de ministers bevatten tal van ankerpunten om invulling te geven aan onze missie. Als lerende organisatie wil de VLM haar netwerken en activiteiten verder ontwikkelen en haar partners mooie diensten bewijzen in de open ruimte.

*ir. Roland De PAEPE,
administrateur-generaal, wvd.*

*ir. Guido CLERX,
adjunct administrateur-generaal, wvd.*

De organisatie en het bestuur van de VLM

De VLM wordt bestuurd door een raad van bestuur en een directieraad. Om haar opdrachten uit te voeren, beschikt zij over een 800-tal medewerkers. De VLM heeft steeds bewust voor een decentrale organisatiestructuur gekozen. Sinds kort beschikt zij over een provinciale afdeling in iedere Vlaamse provincie. De hoofdzetel van de VLM is in hartje Brussel gelegen.

De centrale afdelingen zorgen voor de aansturing van de taken en opdrachten, de eigenlijke uitvoering op het terrein wordt verzorgd door de provinciale afdelingen.

De afdelingen, zowel de centrale als de decentrale, worden geleid door afdelingshoofden, die deel uitmaken van de directieraad. Nadat in 2003 de Directieraad van de VLM fel wijzigde met nieuwe afdelingshoofden voor de afdelingen Algemene Administratie, Mestbank, Limburg en Vlaams-Brabant, bleef de Directieraad in 2004 ongewijzigd. Begin 2005 besliste ir. Wilfried De Voldere, afdelingshoofd van de provinciale afdeling Antwerpen, een einde te stellen aan zijn actieve loopbaan en met pensioen te gaan. Hij werd vervangen door Ria Gielis.

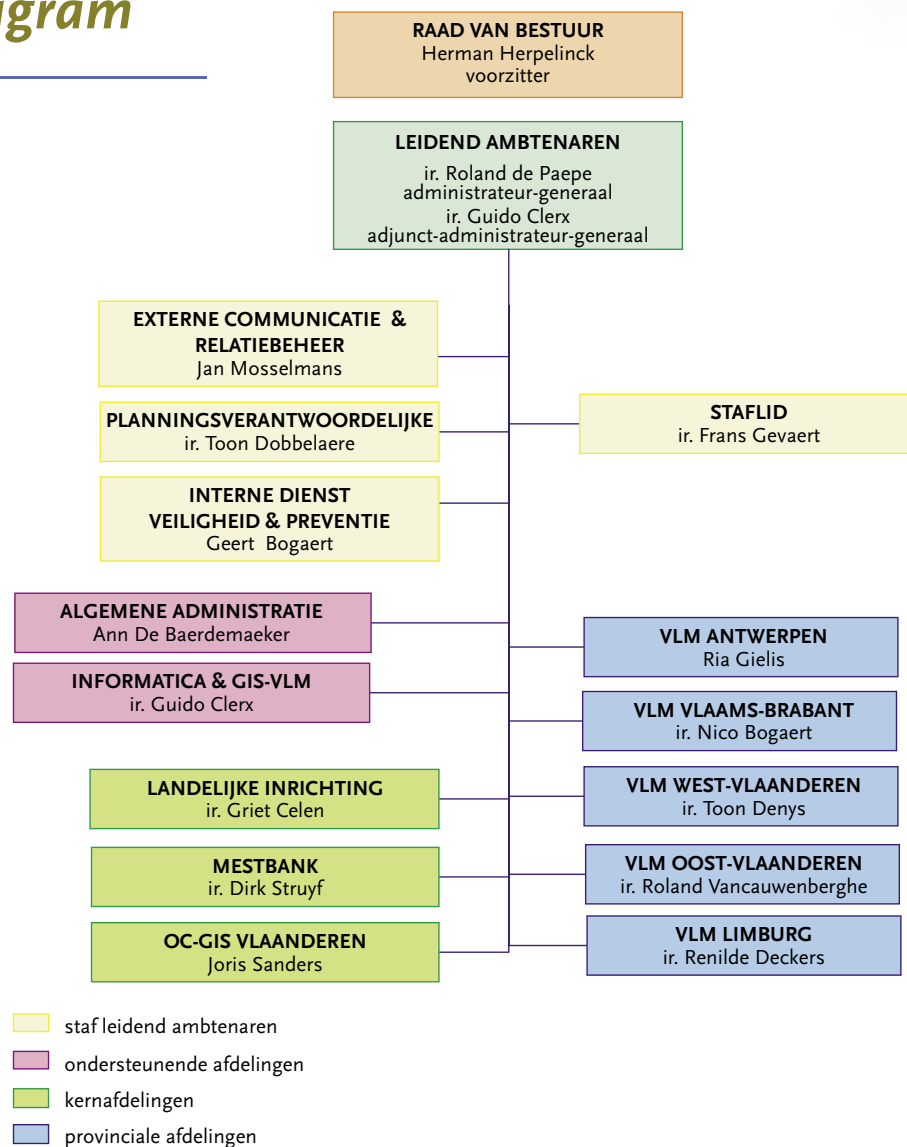
De voltallige directieraad van de VLM ziet er als volgt uit:

- ir. Roland De PAEPE, administrateur-generaal, wnd.
- ir. Guido CLERX, adjunct-administrateur-generaal, wnd. en hoofd van de afdeling informatica en GIS-VLM
- Frans GEVAERT, stafid
- Ann DE BAERDEMAEKER, afdelingshoofd Algemene Administratie
- ir. Griet CELEN, afdelingshoofd Landelijke Inrichting
- ir. Dirk STRUYF, afdelingshoofd Mestbank
- Joris SANDERS, afdelingshoofd Ondersteunend Centrum GIS-Vlaanderen

- ir. Toon DENYS, afdelingshoofd VLM West-Vlaanderen
- ir. Renilde DECKERS, afdelingshoofd VLM Limburg
- ir. Nico BOGAERT, afdelingshoofd VLM Vlaams-Brabant
- ir. Roland VANCAUWENBERGHE, afdelingshoofd VLM Oost-Vlaanderen
- Ria GIELIS, afdelingshoofd VLM Antwerpen

organigram

De VLM tot uw

dienst in de open ruimte

De open ruimte wordt alsmaar schaarser. De vraag om deze te beschermen, in te richten en te beheren klinkt dan ook steeds luider.

Van bij haar ontstaan werkt de VLM aan de inrichting van de open ruimte, maar in de loop der jaren is de stijl van onze aanpak sterk veranderd. Daar waar vroeger de inrichtingsinstrumenten zelf overheersten, laten we vandaag het woord aan onze partners. Op vraag van hen brengen we onze expertise en ervaring in waar die van anderen tekort schiet. Als antwoord op een vraag voor een specifiek gebied bekijken we waar en hoe landinrichting, ruilverkaveling, natuurinrichting, grondenbanken of beheerovereenkomsten van nut kunnen zijn. We putten uit onze koffer met instrumenten, op maat van de vraag én met respect voor de eigenheid van het gebied.

Als vanzelf ligt hierdoor het accent sterk op de samenwerking. Dialoog en overleg - met onze collega-overheidsinstanties, met de provincies en de gemeenten, met de landbouwers, met de natuursector - zijn niet meer weg te denken uit onze werking.

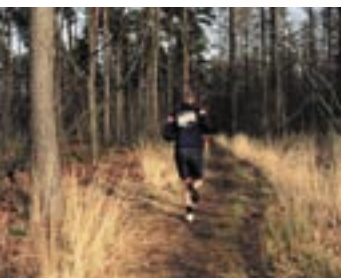
Tegen de achtergrond van deze jonge visie heeft de VLM in 2004 haar projecten vorm gegeven. Met tal van initiatieven bewijzen we onze partners mooie diensten en maken de open ruimte tot een leefbaar en beleefbaar geheel.

OPEN RUIMTE

Domein De Merode, motor voor een regionaal project

Na drie jaar onderhandelen, was het in 2004 zo ver: de VLM kocht het Domein De Merode aan. De besprekingen met de familie De Merode werden aangeknoopt in 2000; de aankoop kon begin 2004 bezegeld worden met de officiële ondertekening van de verkoopakte.

Het uitgangspunt van de aankoop was de bezorgdheid om dit schitterend Kempens groengebied, dat werd bedreigd door versnippering, voor het nageslacht te bewaren en toegankelijk te maken voor het publiek. De domeinen bieden mogelijkheden voor de ganse regio tussen Demer en Nete op het vlak van cultuurhistorische, toeristische en recreatieve

ontwikkeling. Vandaar dat diverse partijen de kans grijpen om samen te werken aan een gebiedsgericht en geïntegreerd project met regionale dimensie. Partnerschap was een sleutelwoord bij de aankoop en blijft het ook bij de verdere visievorming, de inrichting en het beheer van het gebied.

Tijdelijke eigendom

Bij de start van de besprekingen werd de VLM aangeduid als coördinator van de aankoop. Met de ondertekening van de verkoopakte wordt de VLM eigenares van

het domein, zij het dan maar tijdelijk. Eerst willen alle partners verder rond de tafel zitten en de visie op de inrichting en het beheer van het gebied in een definitieve vorm gieten. Belangrijk is dat deze visie overkoepelend wordt en gericht is op het behoud van het domein als geheel. De totaalvisie zal dan verfijnd worden per deelgebied. De partners willen de natuur, het landschap, het culturele erfgoed en de recreatie een forse impuls geven. De inrichting, het beheer en de maatregelen zullen deelgebied per deelgebied bekeken worden, uitgaande van de plaatselijke troeven en noden.

Engagement op papier

Naast de ondertekening van de verkoopakte, was ook de ondertekening van het 'Charter De Merode' op 29 maart door alle partners een belangrijke mijlpaal. Alle partners engageerden zich hiermee om het domein als geheel te behouden en te beschermen, in te richten en te kaderen in de ruimere omgeving en te ontsluiten voor het publiek. Dit charter is van grote betekenis voor het samenwerkingsmodel voor De Merode dat in de loop van 2004 vorm kreeg.

En ook het publiek werd betrokken bij de aankoop. Dit gebeurde onder meer met een grootse familiehappy hour op 16 mei.

De gemeenten Scherpenheuvel - Zichem, Westerlo, Tessenderlo, Laakdal en Herselt

werkten een aanbod uit voor wandelaars, fietsers, ruiters en joggers richting abdij van Averbode. Ook aan de abdij, in de dreef van de abdij naar het recreatiedomein De Vijvers en aan De Vijvers zelf werd klein en groot onthaald op een heel gamma van activiteiten. In het voorjaar verscheen ook de eerste editie van de Merode-krant. Naast

de aankondiging van het evenement van 16 mei, gaf deze krant aan de hand van een luchtfoto een totaalbeeld en een beschrijving van de ruimere regio van het domein.

“Met onze partners rond de tafel om de visie over De Merode gestalte te geven”.

Naar een visie voor het domein

De bestaande inrichtingsvisie voor De Merode is al enkele jaren oud. De bedoeling is in de loop van de komende jaren deze visie te actualiseren en per deelgebied te verfijnen. Binnen de VLM is voor enkele deelgebieden de inventarisatie al volop aan de gang. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de 600 ha bos in Averbode en voor De Beeltjes in Westerlo.

'Quick Wins' IN HET DOMEIN DE MERODE

In 2004 werden we eigenaar van een uniek boscomplex in de Antwerpse en Limburgse Kempen van bijna 1 500 hectare. Een grote oppervlakte bossen in eigendom hebben, brengt heel wat nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee, bijvoorbeeld op het vlak van veiligheid. Met de afdeling Bos en Groen en met Natuurpunt sloten we in de loop van 2004 een overeenkomst die de veiligheid en het toezicht op de bestaande wegen en paden in de bossen regelt. Samen richtten we ook een werkgroep op rond toezicht en beheer, waarin ook de Stichting Kempens Landschap zetelt. De aanwezigheid van de Stichting Kempens Landschap is betekenisvol, aangezien deze vereniging op termijn een belangrijke eigenaar wordt van deelgebieden.

Binnen deze werkgroep wordt ook nagedacht over zogenaamde 'Quick Wins' voor het domein. Dit zijn kleinere projecten die op korte termijn een meerwaarde kunnen bieden. Het zal im-

mers nog even duren voor de globale visie voor het gebied rond is. Kleinere initiatieven kunnen in deze tussenperiode zinvol zijn op voorwaarde dat ze financieerbaar zijn, op korte termijn te realiseren zijn en steunen op een hoge betrokkenheid van de lokale bevolking. Op de Weefberg in Scherpenheuvel-Zichem kwamen we bijvoorbeeld op het idee om een wandel- en joggingpad aan te leggen langsheen een oude ijzerzandsteengroeve. Deze site is cultuurhistorisch van belang en zal in de toekomst in ere hersteld worden. In het hele domein zet de afdeling Bos en Groen de traditie van een jaarlijkse houtverkoop voort. Deze houtverkoop werd al decennialang georganiseerd door de familie De Merode. Meer dan honderd families kunnen dus stookhout blijven afnemen van de jaarlijkse houtkap in de bossen.

Van identiteit naar economische meerwaarde

De aankoop van het Domein De Merode werd ook ingeschakeld in het Lifescape-project, een Europees Interreg IIIb-project waarvan de Nederlandse provincie Noord-Brabant projectleider is. Dit project werd op 8 november goedgekeurd en is klaar om van start te gaan. Het doel is de landschappelijke identiteit van de streek, die rijk is aan natuur en landschap, maar ook aan monumenten en steden met een verhaal - denk maar aan Diest, Aarschot en Scherpenheuvel - te gebruiken als uitgangspunt voor economische meerwaarden voor de ruimere regio. Toerisme en

recreatie zijn belangrijke invalshoeken, maar ook de landbouw krijgt in het Lifescape-project alle aandacht. Zo liggen er projectvoorstellen voor verbreding van de landbouw op tafel, voor het invoeren van kwaliteitslabels voor streekproducten enzovoort.

'QUICK WINS'

Samenwerking en partnerschap gingen in 2004 nog duidelijker deel uitmaken van de inrichtingsinstrumenten.

Voor landinrichting gebeurde dit op een formele manier met het Actualisatiebesluit Landinrichting. Een ministeriële brief verwoordde de nieuwe wind die doorheen de ruilverkaveling waait. Naast samenwerking is ook de vraaggestuurde werking een essentieel uitgangspunt voor deze tendensen.

Partnerschap **centraal in eigentijdse**

'Landinrichting op vraag' wettelijk verankerd

Op 28 mei werd het Actualisatiebesluit Landinrichting definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering. Languit heet het 'Besluit van de Vlaamse regering van 28 mei 2004 betreffende de procedure tot opmaak van landinrichtingsplannen en houdende opheffing van het besluit van de Vlaamse regering van 6 juni 1996 houdende nadere regelen betreffende landinrichting en houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 17 maart 1998 houdende subsidiëring van de landinrichtingswerken'.

"Samenwerking en partnerschap zijn voortaan vaste bouwstenen van de procedure landinrichting".

landinrichting gemakkelijker inzetbaar is en op vraag gebeurt. Een nieuw project komt er dus enkel nog op vraag van de partners of op voorstel van het beleid. Daardoor krijgen samenwerking en participatie - nog meer dan voorheen - een sleutelrol in het project. De nieuwe advies- en goedkeuringsprocedure is bovendien opgebouwd rond flexibiliteit en efficiëntie.

Wat is er nu precies veranderd? De kern van de zaak is dat de procedure voor planvorming sterk vereenvoudigd is, waardoor

VRAAGGESTUURD

Ruilverkaveling op maat van het gebied

Ruilverkaveling is een instrument dat steeds op een flexibele manier heeft ingespeeld op de veranderende maatschappelijke omstandigheden. De laatste jaren dient zich een verdere actualisatie van het instrument ruilverkaveling aan. Deze nieuwe impulsen zijn samen te vatten als 'ruilverkaveling op vraag'. In 2004 werden deze impulsen geformuleerd in een ministeriële brief.

Met de brief van 25 mei wordt ruilverkaveling geprofileerd als één van de vraaggestuurde en uitvoeringsgerichte instrumen-

ten voor plattelandsinrichting met drie belangrijke krachtlijnen

- Ruilverkaveling geeft ook uitvoering aan het plattelandsbeleid.
- Ruilverkaveling wordt een vraaggestuurd instrument en is uitvoeringsgericht.
- Ruilverkaveling kan maar ingezet worden als hiervoor voldoende betrokkenheid bestaat.

Ruilverkaveling geeft niet meer alleen uitvoering aan het ruimtelijke ordeningsbeleid, het milieubeleid en het landbouwbeleid maar ook aan het geïntegreerde plattelandsbeleid. Dit is na de verbreding van

de doelstellingen van het instrument een logische stap in de evolutie. Er zal meer aandacht gaan naar de lokale initiatieven en de eigenheid van gebieden. Door oog te hebben voor de plaatselijke omstandigheden en dynamiek moet ruilverkaveling, nog meer dan voorheen, maatwerk leveren. De inzet van het pakket maatregelen en de afstemming met andere instrumen-

projecten

LANDINRICHTING: VRAAGGESTUURD, FLEXIBEL EN PARTICIPATIEF

Het Actualisatiebesluit Landinrichting brengt volgende verbeteringen aan de landinrichting aan:

1. Inrichtingsprojecten worden voortaan op vraag geïnitieerd. De minister bevoegd voor de landinrichting beslist, op eigen initiatief, op voorstel van de commissie voor landinrichting of vraag van diensten van de Vlaamse regering, agentschappen of lokale besturen, waar een landinrichtingsproject wordt opgestart. De vragende partij kan door de minister worden aangeduid als

voorzitter van de planbegeleidingsgroep en zo het project mee begeleiden en sturen.

2. Omdat alle verschillende sectoren (ruimtelijke ordening, milieu, water,...) visies, plannen en programma's hebben uitgewerkt en meer dan vroeger weten waar het op staat, is het niet meer noodzakelijk dat landinrichting veel tijd investeert in de visievorming. Door de actualisatie vervalt de voorstudie en wordt het richtplan vervangen door een planprogramma. Dit planprogramma omvat een weloverwogen selectie van één of meerdere inrichtingsprojecten. De basis is steeds een analyse van de inrichtingsproblematiek in het gebied. Ook moet er een concrete

vraag zijn om het instrument landinrichting in te zetten. Elk inrichtingsproject wordt uitgewerkt in één of meerdere inrichtingsplannen.

3. Het vroegere comité voor landinrichting (met vertegenwoordigers van de buitendiensten van de Vlaamse Administraties en de Vlaamse openbare instellingen) en de stuurgroep (met vertegenwoordigers van de betrokken gemeenten, provincies en belangengroepen) zijn vervangen door één orgaan. Dit orgaan wordt planbegeleidingsgroep genoemd en volgt het traject van A tot Z op. De rol van de planbegeleidingsgroep is bovendien niet meer louter adviserend, maar ook sturend.

ten van het platteland gebeurt dus vanuit de identiteit van een gebied en aanvullend aan de engagementen van andere partners.

“Ruilverkaveling is een nuttig instrument om plattelandsontwikkeling vorm te geven. Betrokkenheid is van cruciaal belang”.

Daarnaast kan de vraag om een procedure ruilverkaveling op te starten afkomstig zijn van diverse fora: lokale besturen, administraties (leefmilieu, landbouw, ...), ... Vanuit deze fora is vaak al heel wat denkwerk verricht over de invulling van een gebied.

Afhankelijk van de graad van detail waarmee de beschikbare visies en vragen al zijn uitgewerkt, start de procedure ruilverkaveling in een bepaalde fase. Stappen die al doorlopen zijn, kunnen worden ingekort of overgeslagen. Zo

kan de onderzoeksfase naar het nut van de ruilverkaveling bijvoorbeeld aanzienlijk worden ingekort. De procedure van de ruilverkaveling krijgt dus uiteindelijk vorm op maat van het projectgebied en de vraag van de partners.

RUILVERKAVELING IN METTEKOVEN, MEER DAN KAVELS RUILEN

Mettekoven, een piepklein Limburgs dorpje in de vallei van de Herk, staat model voor het landelijke Haspengouw. Gelegen temidden van de akkers en omringd door hoogstamboomgaarden straalt het een Provençaalse warmte uit. Het ruilverkavelingsproject in Mettekoven ging formeel van start in 1997 met de oprichting van het ruilverkavelingscomité. Voordien was al heel wat onderzoek verricht naar de lokale mogelijkheden en behoeften. Op basis daarvan heeft het ruilverkavelingscomité dan een gebied afgebakend van 748 hectare, waarin maar liefst 243 gebruikers samen 940 kavels gebruikten.

De ruilverkaveling heeft het land van de landbouwers herschikt en de doodlopende wegen omgevormd tot mooie wandelpaden. De landbouwers zijn tevreden met het resultaat: ze getuigen dat hun percelen nu veel efficiënter gegroepeerd zijn en eenvoudiger te bereiken. Met drie volledig nieuwe natuurgebieden werd de Haspengouwse natuur in de streek definitief beschermd en uitgebreid. Waar het landschap vroeger helemaal niet toegankelijk was, bieden bewegwijzerde wandellussen iedereen nu de kans om te genieten van het Grand-Cru landschap van Mettekoven: hoogstamboomgaarden, knappe natuur en verbluffende panorama's. Kleinschalige wachtbekkens beschermen het dorp tegen wateroverlast.

De manier waarop we hebben gewerkt in Mettekoven, illustreert mooi de nieuwe wind die doorheen onze werking waait. Er werd veel geïnvesteerd in de contacten met de plaatselijke landbouwers en de dorpsbewoners. Alle bewoners kregen de kans ideeën aan te brengen; het project werd waar nodig aangepast en uitgevoerd met respect voor de eigenheid en de geschiedenis van de streek. Op 26 april werd het standbeeld van de heks Tjenne ingehuldigd, een kunstwerk dat gelijktijdig verdraagzaamheid, de ruilverkaveling en een stukje plaatselijke geschiedenis uitbeeldt.

Andere blikvangers zijn de herinrichting van het dorpsplein van Mettekoven, de aanpassing van gevaarlijke kruispunten en de herinrichting van de omgeving van de alomgekende kapel van Helshoven.

Kortom, de ruilverkaveling geeft het platteland in Mettekoven alle kansen om zich te ontwikkelen en heeft de streek en het landschap in een ander kleedje gestoken.

Gebieden **toegankelijk** maken

In 2004 hebben we hard gewerkt aan de uitvoering in de projectgebieden.

Bijzonder is dat in al deze projecten steeds veel belang werd gehecht aan het toegankelijk maken van de gebieden voor het publiek. Fietspaden en bewegwijzerde wandelroutes zijn een vanzelfsprekend onderdeel geworden van de inrichting. In het grensoverschrijdende landschap Kempen-Broek openden in 2004 de moerasgebieden Zig en Goort en het Smeethof.

In de provincie Antwerpen gaf een natuurinrichtingsproject de groene parel Buitengoor-Meergoor een forse duw in de goede richting. Het Vinne in Vlaams-Brabant ontwikkelt zich volop naar een aantrekkelijk open watergebied voor natuur en voor recreatie. In deze gebieden kan de wandelaar de natuur ten volle beleven.

Zig en Goort open voor het publiek

Het grensoverschrijdende Kempen-Broek strekt zich uit over de gemeenten Kinrooi, Bree, Bocholt en Hamont-Achel in België, over Cranendonck en Weert in Nederland. Wat vroeger een uitgestrekt moerasgebied was langs de Belgisch-Nederlandse grens, is in de loop van de twintigste eeuw beetje bij beetje omgevormd tot een landbouw-

gebied. Grootschalige ontginningen gingen gepaard met een doorgedreven ontwatering.

De Zig, een twee kilometer lange strook langs Abeek en Lossing, maakte ooit deel uit van dit moerasgebied. Stichting Limburgs Landschap, de VLM, de gemeente Kinrooi en het regionaal landschap Kempen en Maasland hebben met gebundelde krachten het gebied in ere hersteld, nadat het in de jaren 1950 was drooggelgd en beplant met populieren. In de schoot van het landinrichtingsproject Noord-Oost Limburg, ontstond zo een nieuw wandelgebied langsheen een afwisselend landschap van bossen, weilanden en laagveenmoerassen dat levensruimte biedt aan vogels als blauwborst en roerdomp en moerasplanten als hoge cyperzegge, grote ezelskop of waterviolier. Vooral de 17 ha vijvers met rietkanten en moeraszones maken dit gebied uitermate aantrekkelijk voor de natuur.

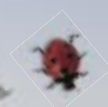
De waterpartijen werden in hun oorspronkelijke staat hersteld om het gebied haar rijke natuurwaarden terug te geven. Met

het oog op zachte recreatie werden er bewegwijzerde routes aangelegd. Vanuit de vogelkijkhut kunnen natuurliefhebbers het leven op en rond de vijver observeren.

“Bewegwijzerde wandelroutes loodsen wandelaars doorheen natuurschoon”.

Samen met de gemeente Kinrooi voerden we in 2004 ook werken uit in het gemeentebos Goort. Dit wandelbos ligt langs weerszijden van de Abeek en wisselt af met vochtige wielanden (beemden). Om het gebied terug aantrekkelijker te maken voor planten, dieren en recreanten, werd een stuw gebouwd op een afwateringsgracht en enkele poelen aangelegd. Natte natuur krijgt daardoor in de zomermaanden meer kansen. Een bestaande rechthoekige visvijver werd een natuurlijke plas met zacht glooiende heuvels. De vroegere populierenaanplant maakt geleidelijk aan plaats voor een streekeigen bos met een gevarieerde onderbegroeiing. Nieuwe paden en voetgangersbrugjes maken het gebied beter toegankelijk voor wandelaars.

‘Zig en Goort’ werd als één wandelgebied (en natuurgebied) ontwikkeld met een centrale startplaats ter hoogte van de parking van de Goort. Van hieruit vertrekken vier op het terrein aangeduide wandellussen met infoborden op de startplaatsen. Er zijn ook panelen met informatie over het gebied voorzien. Speciale aandacht ging uit naar de toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers: zowel enkele wandellussen als de vogelkijkhut werden in die zin ontworpen.

E-LOKET BUNDELT ALLE RECHTEN VAN VOORKOOP

Op 22 maart 2004 keurde de Vlaamse regering een projectvoorstel goed om een geïntegreerd loket rechten van voorkoop in het Vlaamse Gewest uit te bouwen. Op korte termijn werd de informatieve website www.rechtvanvoorkoop.be gerealiseerd. Deze site ging in de maand juni online.

Bij een verkoop van onroerende goederen heeft de overheid in welbepaalde gevallen een 'recht van voorkoop'. Als zij dit recht uitoefent, verwerft zij in de plaats van de kandidaat-koper de aangeboden onroerende goederen. Zij koopt dan tegen de prijs en de voorwaarden van de kandidaat-koper.

Vandaag is het niet eenvoudig om te weten te komen of een vastgoedtransactie al dan niet aan een recht van voorkoop is onderworpen. In Vlaanderen bestaan er negen decretale rechten van voorkoop, elk met hun eigen procedure. De VLM is zelf de begunstigde van het recht van voorkoop ruilverkaveling en is daarnaast gemachtigd om in naam en voor rekening van het Vlaamse Gewest het recht van voorkoop in kader van het natuurdecreet uit te oefenen.

Op de website www.rechtvanvoorkoop.be kan iedere geïnteresseerde vlot te weten komen wat de specifieke regelgeving en procedure is voor elk decretaal recht van voorkoop. Via de link met het Geo-loket Vlaanderen kan de betrokkene nagaan of op een bepaald onroerend goed één of meerdere rechten van voorkoop ten gunste van de overheid rusten. De website biedt dus een antwoord voor alle rechten van voorkoop van gemeenten, provincies en het Vlaamse Gewest.

Het loket rechten van voorkoop is een realisatie van een partnerschap. Naast het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de VLM zijn ook de andere instanties die gebruik kunnen maken van een recht van voorkoop partners in het initiatief. Het gaat om de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij, het Havenbestuur van Zeebrugge, het Havenbedrijf Gent en het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen. De VLM heeft de expertise van onder meer de afdeling OC GIS-Vlaanderen ter beschikking gesteld om op korte termijn het loket te kunnen realiseren.

Wandelen rondom het moeras in het Smeetshof

Ook in het Smeetshof, een ander deelgebied van het Kempen-Broek, voerden we in 2004 grootschalige werken uit. Het Smeetshof is 189 hectare groot en ligt volledig in de gemeente Bocholt, vlak tegen de grens met Nederland. Aan Nederlandse zijde, grenzend aan het Smeetshof, vinden we het natuurgebied Wijffelterbroek. Dit is een restant van het vroegere, reusachtige moerasbos. In België vindt het Smeetshof aansluiting bij groengebieden als de Luyzen en Stamprooierbroek. Ook in dit gebied vestigde de landbouw zich in de loop van de twintigste eeuw, wat resulteerde in de drooglegging van de gronden en het verdwijnen van bossen en de typische moerasnatuur.

Het startschot voor de werken in het gebied werd eigenlijk al in 1998 gegeven, toen het natuurinrichtingsproject Smeetshof, opgestart op initiatief van eigenaar Natuurpunt, groen licht kreeg. Midden 2003 zijn de werken gestart. Op de aanleg van enkele wandelpaden na, waren alle geplande natuurinrichtingswerken eind 2004 klaar. In 2005 wordt ook de oude Smeetshoeve gerestaureerd.

De hoeve dateert van 1873 en wordt in zijn oorspronkelijke staat hersteld. Ook het binnenplein krijgt nog een opknappbeurt.

Ook in het Smeetshof leggen we de nadruk sterk op moerasontwikkeling. Hiertoe werden veranderingen aangebracht aan verschillende beken. Langs de Veldhoevebeek is er een overstroommoeras aangelegd, langsheen de Lossing wordt er doorstroommoeras gevormd. Een andere beek kreeg een stuw, nog een andere werd volledig afgedamd. Het water van de beken vloeit vanzelf in het moeras en zorgt daar voor een permanente stroming. De zogenaamde 'plas-dras'-situatie trekt tal van vogels aan.

Om het landschap halfopen te houden, wordt het gebied begraasd in samenwerking met de lokale landbouwers. De koeien van plaatselijke boeren houden in afwisseling met grote grazers zoals Galloways het landschap open en gaan de verbossing tegen. Op geregelde tijdstippen wordt er gemaaid en gekapt en op sommige plaatsen is de beste vorm van beheer gewoon de natuur haar gang laten gaan.

Ook aan wandelaars en fietsers werd gedacht: zij zullen voortaan dit drassige gebied kunnen doorkruisen. Korte en lange wandelroutes, infoborden, vogelkijkwanden en een uitkijktoren aan de zijgevel van de hoeve maken een leerrijke verkenning van het gebied mogelijk. Schuilhuisjes en zitbanken maken het mogelijk om voluit te genieten van het natuurgebied.

Buitengoor-Meergoor: **toegankelijk op maat van gebied én wandelaar**

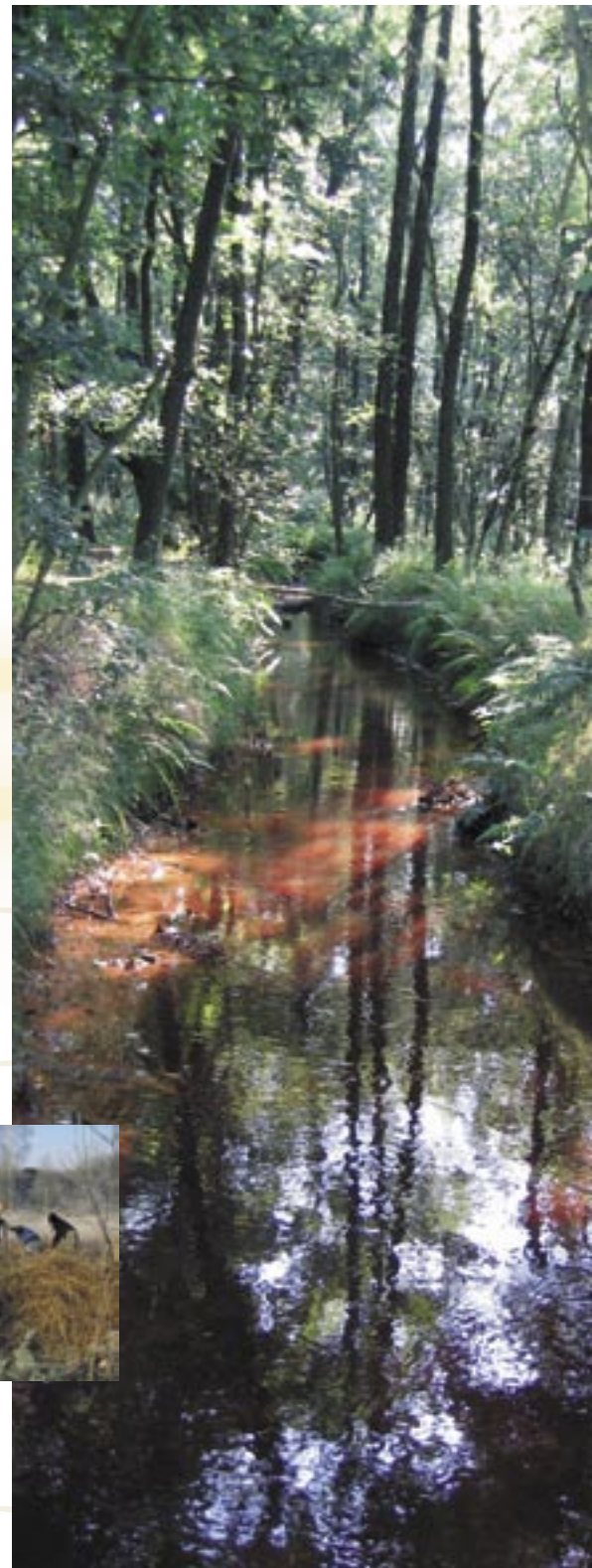
Het Buitengoor is het brongebied van de Vleminksloup, de meest zuidelijke beek in het stroombekken van de Kleine Nete. Het gebied omvat de moerassige laagte tussen het Zilverstrand en het Zilvermeer en is een parel van een natuurgebied. Het gebied Buitengoor-Meergoor is ongeveer 75 ha groot en ligt helemaal op het grondgebied van Mol, in het hart van de Molse Meren.

“In 2005 wordt ook de oude Smeetshoeve gerestaureerd”.

Het Buitengoor is tot ver buiten onze landsgrenzen bekend omwille van zijn uitzonderlijke fauna en flora. Net als De Maat, aan de overkant van de Postelsesteenweg, is het een gebied van Europese waarde dat deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk. Omdat kalkrijk en zuur water er mengen, groeien er planten die elders in de Kempen niet of bijna niet meer te vinden zijn. Deze brok oerkempische natuur wordt beheerd door vrijwilligers van Natuurpunt.

Het grootste deel van het gebied is een erkend natuurreservaat. Maar om die waarden ook op langere termijn te kunnen bewaren, waren er dringend maatregelen

nodig. Daar zorgt het natuurinrichtingsproject voor, dat in 2004 in de fase van de uitvoering belandde.

De verlening van de bouwvergunning in april was een belangrijke mijlpaal. Met het gros van de werken zijn we gestart in augustus. Eind 2004 waren alle afgravingen afgerond. Het afvoeren van de grond loopt nog verder in 2005. Omdat de grond ten dele verontreinigd is met zware metalen - een typisch probleem voor heel de regio - neemt deze fase meer tijd in beslag dan eerst gedacht.

Omdat de resterende stukken heide en moeras snel dichtgroeien met opschietende bomen en struiken, werd een groot deel van de dennenbestanden gedund of ge-

“Het Buitengoor is een natuurgebied met internationale allure dat om duurzame bescherming vraagt”.

kapte. Op sommige plaatsen werd geplagd, op andere plaatsen werd nog dieper afgegraven, zelfs tot op het bekende Molse witte zand. Door te maaien en te begrazen worden opschietende struiken en grassen in de kiem gesmoord. En ook de dieren krijgen meer kansen. De hindernissen voor de reeën die leven in het gebied of er voorbij trekken werden weggewerkt. Voor 2005 staat nog de verdere afwerking op het programma: het op punt stellen van de waterhuishouding is daar een belangrijk onderdeel van. Om het delicate evenwicht tussen zuur en kalkrijk water in de hand te houden, willen we stuwtjes plaatsen en plaatselijk de dijken verhogen. De rechte oevers van enkele waterplassen worden natuurvriendelijker heraangelegd, en dichtgegroeide venntjes opnieuw open gemaakt.

NATUURINRICHTING, EEN KWESTIE VAN PARTNERSCHAP

Het gebeurt niet elke dag dat Vlaamse en provinciale overheden, een natuurvereniging, recreatiedomeinen en industriële bedrijven de handen in elkaar slaan met hetzelfde doel. Buitengoor - Meergoor toont nochtans dat het kan.

De afdeling Natuur en de VLM zijn de Vlaamse overheden die natuurinrichtingsprojecten opstarten en verder coördineren. Zij ondersteunen het projectcomité dat waakt over de inhoud en uitvoering van het project.

Heel wat verschillende partijen zijn eigenaar van gronden in Buitengoor - Meergoor: nv De Nieuwe Zandgroeven van Mol en haar moederbedrijf nv SCR-Sibelco, Natuurpunt vzw, nv Meergoren en de provincie Antwerpen (beiden mede-uitbater van het Zilvermeer), de Dienst voor de Scheepvaart en de afdeling Natuur. Ook de Stichting Kempens Landschap is actief betrokken in Buitengoor - Meergoor. Alle partners hebben intussen het beheer van hun gronden overgedragen aan Natuurpunt.

Deze partners zaten ook bij de voorbereiding van de inrichting rond de tafel. Met een protocol, in 2000 ondertekend door alle eigenaars en beheerders, engageerden zij zich om mee in het project te stappen en samen na te denken over de aanpak van de werken. De maatregelen en ingrepen van het inrichtingsproject hebben dus in intensief overleg met alle betrokkenen vorm gekregen.

Het project Buitengoor is het bewijs dat het instrument natuurinrichting ook toepasbaar is in kwetsbare gebieden met hoogwaardige natuur. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat de zeldzame flora en fauna het goed doen in het ingerichte Buitengoor. Zowel vanwege de beheerders van Natuurpunt als vanuit wetenschappelijke hoek zijn de eerste reacties dan ook positief.

Bij de ontsluiting van Buitengoor werd terdege rekening gehouden met de kwetsbare natuur. Nochtans is het nooit de bedoeling geweest van het gebied een ontoegankelijk eiland te maken. Voortaan kunnen de wandelaars de natuur en het landschap echt beleven. Wie een korte, goed begaanbare wandeling op prijs stelt kan het natuurleerpad inslaan dat doorheen de educatieve zone in de nabijheid van het Eco-centrum de Goren loopt. Laarzenwandelaars zullen zich thuis voelen op het wandelpad dat in een lus in het natuurgebied zelf loopt.

Het Vinne wordt weer meer

Ook in Vlaams-Brabant werden de werken in het kader van een natuurinrichtingsproject grotendeels afgerond. Het projectgebied waar aan natuurinrichting werd gedaan is het Vinne, een provinciaal domein op grondgebied van de stad Zoutleeuw, dat voor 90 % uit natuurgebied bestaat. Het grootste deel van het domein heeft in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen de bestemming natuur gekregen. Bovendien is het gebied ook aangeduid als VEN-

gebied en ligt een groot deel ervan in een Habitatrichtlijngebied.

Vroeger was het Vinne een groot natuurlijk meer, dat sinds de negentiende eeuw kunstmatig droog werd gehouden door het water er weg te pompen. Om de natuur terug meer kansen te geven, heeft de provincie Vlaams-Brabant in 1998 een aanvraag voor natuurinrichting ingediend. Tegelijk was het de bedoeling (zachte) recreatie en natuureducatie te laten bestaan.

De kern van het natuurinrichtingsproject is de heraanleg van het meer.

Het was immers de bedoeling het gebied terug te vernatten, zodat er terug een open waterplas kon ontstaan met brede oevers, waar rietkragen en broekbossen tot ontwikkeling kunnen komen. Op de lichthellende oevers van het meer zal een rijke variatie aan oeverplanten groeien, met veel schuilgelegenheid voor de waterfauna.

Door de ligging op een belangrijke vogeltrekroute,

wordt zo'n grote, open plas heel interessant voor trekvogels.

“Najaar 2004: de pompen worden stilgelegd. Het Vinne kan zich terug met water beginnen vullen”.

De werken zijn gestart in januari en verliepen in vier fasen. Tijdens de voorbereidende fase werden zowat 25 ha bomen gekapt - overwegend populieren en naaldbomen met weinig natuurwaarde. Nog in de eerste fase werd het takhout opgeruimd en overbodige constructies afgebroken, zoals brugjes, een stal, overbodige afsluitingen. In de volgende fase, die van de grondwerken, werd een gedeelte van de Vinnebeek verlegd en opengemaakt, kreeg de Sint-Odulphusbeek een kleibekleding en werden ruimingswallen van de grachten afgegraven. Tijdens de derde fase volgde dan de uitbouw van de recreatieve infrastructuur, zoals vogelkijkhutten, uitkijktoren, knuppelpaden, parking, schuilhut, wandelpaden en brugjes. Tot slot werden de wandelpaden nog afgewerkt met hagen en houtkanten.

Met Kerstmis werden de pompen stilgelegd, het moment waarop het Vinne zich terug met regenwater en kwellend grondwater kon beginnen vullen. Tegen eind 2005 zou het meer helemaal vol moeten zijn. Het Vinne zal dan een diepte hebben van 1 à 1,5 meter.

Uiteraard hebben al deze werken ook een impact op de toegankelijkheid en de recreatie in het domein. Waar de wandelaar vroeger dwars doorheen het domein kon trekken, loopt er nu enkel nog een wandelpad om het meer heen. In de meest vochtige delen is er alleen een knuppelpad. Aan de westzijde ligt er ook een stukje recreatieve fietsroute. Vogelkijkhutten, een schuilhut, infoborden, een uitkijktoren en een parking vervolledigen het aanbod van recreatie.

In het beheer van het gebied rondom het

meer wordt voorzien door twee grote begrazingsblokken met raster, die bevolkt worden met Galloway-runderen. De drogere terreinen rond het meer worden begrasd door maximum één tot drie runderen per hectare. Zo ontstaan er open plek-

ken en een grote verscheidenheid in de plantengroei. De omgeving van het meer wordt op die manier omgevormd tot een kleinschalig, half-open landschap met graslanden en kleine landschapselementen zoals hagen, houtkanten, bomen en struiken.

EIGEN ACCENTEN VAN DE PARTNERS KRIJGEN VORM

Bij de natuurinrichting van het Vinne hebben verschillende overheden samengewerkt: de afdeling Natuur van Aminal, de VLM, de provincie Vlaams-Brabant en de stad Zoutleeuw. Binnen de globale visie voor het gebied, krijgt iedere partner de kans om eigen accenten te leggen. Zo hebben we - om de inkom van het domein veiliger te maken voor wandelaars, fietsers en ruiters - in overleg met de stad Zoutleeuw beslist om drie verkeersremmers aan te leggen. De stad Zoutleeuw betaalt ook mee voor de constructies waarmee afvalwater naar een rietveld wordt afgeleid. De provincie financiert een deel van de heraanleg van de parking en de restauratie van een oude brug en twee stuwten. Buiten de natuurinrichting heeft de provincie trouwens nog heel wat plannen met de Vinnehoeve. De schuur krijgt een inrichting als educatieve- en tentoonstellingsruimte. Ook voor het pomphuis en de conciërgewoning zijn er renovatieplannen. Al deze ingrepen moeten het onthaal van bezoekers in het domein verbeteren.

Daar waar het natuurinrichtingsproject vooral gericht is op bescherming van de natuur en de ontsluiting van het gebied zelf, is het project dus ook de katalysator voor initiatieven van de partners die het Vinne op een duurzame manier openstellen voor het publiek.

Werken met **grondenbanken** op vraag van anderen

Het Vlaamse buitengebied is voortdurend in beweging.

Verskillende beleidssectoren zoals het natuurbeleid, het waterbeleid, het bosbeleid, het havenbeleid... ontwikkelen plannen.

Denken we hierbij aan projecten zoals de havenontwikkelingen in Antwerpen, Gent en Zeebrugge, de stadsbossen en het Sigmaplan.

Dergelijke projecten brengen een duidelijke vraag naar een flankerend beleid met zich mee. Dit flankerende beleid moet onder meer landbouwers helpen die het slachtoffer zijn van onteigeningen.

Dat deze vragen bij de VLM terecht komen, is niet onlogisch. Immers, door het jarenlange werken met grondenruil in de ruilverkavelingsprojecten, kunnen we bogen op heel wat ervaring met dergelijke processen. De instrumenten grondenbank, gebruikruil en ruilverkaveling worden ingezet op maat van het gebied en de plaatselijke landbouw.

Lokale grondenbank Linkerscheldeoever ruilt 43 ha

De lokale grondenbank Linkerscheldeoever is een primeur voor Vlaanderen. Deze grondenbank werd begin 2002 opgericht na bekrachtiging en afkondiging van het Validatiedecreet door de Vlaamse regering. Dit decreet verbond aan het hervatten van de geschorste werken aan het Deurganckdok de oprichting van een grondenbank om onder andere de landbouwers te begeleiden bij de onteigening van de landbouwgoederen op Linkerscheldeoever. Via de grondenbank Linkerscheldeoever krijgen de landbouwers, die landbouwgoederen verliezen in de natuurcompensaties, de keuzemogelijkheid tussen een financiële (onteinings)vergoeding en een landbouwgoed als vergoeding in natura. De vrijwillig verkochte landbouwgoederen buiten de natuurcompensaties worden aangekocht om gronden te kunnen aanbieden als vergoeding in natura.

De grondenbank heeft in 2004 124 ha aangekocht voor een bedrag van circa 5.400.000 euro, waarvan 85 ha binnen de natuurcompensaties (circa 3.800.000 euro) en 39 ha buiten de natuurcompensaties (circa 1.600.000 euro). Dertien belanghebbenden werden voor hun landbouwgoederen binnen de natuurcompensaties in natura vergoed. Deze dossiers 'eigendoms- en pachtruil' beslaan een totale oppervlakte van 43 ha.

De gronden die voorlopig niet aangewend worden voor ruiloperaties en de gronden die gelegen zijn in de natuurcompensaties, werden ook in 2004 door de grondenbank beheerd. De overeenkomsten afgesloten in 2003 liepen verder. Voor het teeltseizoen 2005 werden in 2004 overeenkomsten afgesloten met plaatselijke landbouwers. Het ging hierbij vooral om éénjarige pachtcontracten (circa 145 ha met 57 landbouwers) en gebruiksovereenkomsten verbetering ecologische kwaliteit van de polder (circa 25 ha met 5 landbouwers). Verder hebben we de overeenkomst met Natuurpunt voor het beheer van de Putten voortgezet (circa 45 ha). Alle aangekochte gronden binnen de afgebakende natuurcompensaties werden vrijgehouden voor het uitvoeren van werken.

Vanaf 1 oktober heeft de grondenbank ook het vruchtgebruik gekregen van ongeveer

“Grootse werken in onder meer de Vlaamse havengebieden brengen nood aan begeleiding van de plaatselijke landbouw met zich mee - een nieuwe taak voor de VLM”.

36 ha eigendommen van de Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid van het Linkerscheldeoevergebied. Op deze gronden heeft de grondenbank Linkerscheldeoever in 2004 éénjarige pachtcontracten afgesloten voor het teeltseizoen 2005.

De grondenbank Linkerscheldeoever blijkt een goede oplossing te zijn om landbouwers te helpen die in hun bedrijfsvoering bedreigd worden door onteigeningen. De landbouwers van wie het dossier rond is, zijn tevreden. Het principe 'grond of geld' wordt als een rechtvaardig principe aanvaard door de gehele landbouwsector. Het succes zal nog vergroten naarmate meer ruilakkoorden worden gesloten.

Gentse Kanaalzone: grondenbank in kader van Sociaal Begeleidingsplan

Op vrijdag 11 juni keurde de Vlaamse Regering het Sociaal Begeleidingsplan voor de inwoners van de Gentse Kanaalzone goed. In dit document kreeg de VLM de opdracht een overeenkomst grondenbank uit te werken in het kader van een

'GROND OF GELD' TOEGEPAST IN DOEL

Voor de inwoners van Doel die moesten wijken voor de havenuitbreiding, werd in de jaren 1990 reeds een sociaal bemiddelaar aangeduid. Elke Doelenaar kon en kan daarvoor zijn problemen terecht. Voor een landbouwer stellen zich andere en meestal nog grotere problemen. Het was dus logisch dat ook deze problematiek op een professionele wijze moest aangepakt worden.

Boeren die geen opvolger hebben, einde loopbaan zijn of gewoon willen stoppen kunnen hun gronden en bedrijfsgebouwen verkopen aan de grondenbank Linkerscheldeoever. Landbouwers die door de expansie van het havengebied of de daaraan gekoppelde natuurcompensaties onteigend worden, kunnen gronden verwerven die de grondenbank in eigendom heeft. De gronden van deze landbouwers wordt geruild met de gronden van de grondenbank. In deze ruilhandel wordt gelet op de evenwaardigheid van de grond en op het statuut ervan. Een boer-eigenaar komt dus in aanmerking voor een eigendom, de pachter voor pachtgrond.

De juridische basis van de lokale grondenbank Linkerscheldeoever zijn de wetten op de ruilverkaveling. De grondenbank biedt dus gronden aan die zoveel mogelijk logisch gestructureerd zijn.

herstructureringsaanbod voor de landbouwers actief in het havengebied. De oprichting van een grondenbank was één van de oplossingen die werden voorgesteld in de landbouwstudie Gentse Kanaalzone die we in april hebben afgerond.

De bedoeling is aan de hand van een grondenbank maatregelen voor grondruil uit te werken. Ook de administratieve begeleiding van landbouwers die kiezen voor een

verplaatsing van hun bedrijf, maakt deel uit van de opdracht. De onderhandelingen over de taakverdeling tussen de VLM, de administratie Waterwegen en Zeewezen en de sociaal bemiddelaar werden in de tweede helft van 2004 opgestart. Ook met de plaatselijke landbouwers hebben we al gesprekken aangeknoopt. Concreet zijn er eind 2004 vier landbouwbedrijven die een bedrijfsverplaatsing overwegen.

PLANPROGRAMMA VOOR GENTSE KANAALZONE IN DE MAAK

Op 25 juni 2004 gaf de Vlaamse regering de VLM ook de opdracht om voor de Gentse Kanaalzone - althans voor het gedeelte koppelingsgebieden - een nieuw landinrichtingsproject uit te werken en deel te nemen aan alle formele en informele overlegstructuren rond de realisatie van de opties in het landinrichtingsproject Gentse Kanaalzone. Het landinrichtingsproject handelt niet over de economische zones in de Gentse Kanaalzone, enkel op de koppelingsgebieden.

Deze koppelingsgebieden zijn gebieden met meerdere functies die de overgang maken tussen de woonkern van

de Gentse Kanaalzone en de economische zone. De hoofdfunctie van de koppelingsgebieden is buffering. Deze buffer kan worden ingevuld met een meervoudig ruimtegebruik dat zowel voor de woonkern als voor de economische zone een betekenis heeft (bos, natuur, landbouw, recreatie en ondersteunende functies).

Een eerste stap in het landinrichtingsproject is het uitwerken van een planprogramma voor de Gentse Kanaalzone. Het ontwerp planprogramma werd op 13 december 2004 toegelicht aan de Commissie voor Landinrichting en werd mondeling gunstig geëvalueerd.

Mogelijke partners voor de inrichting van de koppelingsgebieden zijn de stad Gent, de gemeenten Evergem en Zelzate, het Havenbedrijf Gent, de provincie Oost-Vlaanderen, de betrokken afdelingen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en private partners.

PLANPROGRAMMA

Het platteland

op een **KEERPUNT**

2004 was een *betekenisvol jaar* voor het Vlaamse platteland. Voor het eerst werd het plattelandsbeleid als bevoegdheid toegewezen aan één minister. Op het einde van het jaar kreeg de VLM de opdracht een afdeling Platteland op te richten.

In 2004 lanceerde Vlaanderen ook het initiatief 'Keerpunt Platteland'; een eerste reeks concrete projecten en studies is opgestart. Verder kreeg de uitvoering van Europese plattelands- en regioprogramma's onze onafgebroken aandacht. Projecten in het kader van Leader+, PDPO en Interreg III werden in 2004 opgestart of voortgezet.

De landbouwer, die één van onze belangrijkste partners blijft, vindt voortaan bij de VLM een uniek e-loket, waar hij terecht kan voor alle vormen van beheerovereenkomsten. We werkten in 2004 voort aan 'op maat gesneden' pakketten van maatregelen, die we op bedrijfsniveau kunnen toepassen. De nieuwe beheerovereenkomst bodemerosie werd in 2004 wettelijk verankerd. Onze bedrijfsplanners, ondersteund door de regionale landschappen, geven gedurende twee jaar advies aan landbouwers met interesse voor agrarisch natuurbeheer.

PLATTELAND

P

Het platteland volwaardig

Vlaanderen leverde in 2004 belangrijke inspanningen om het platteland te herwaarderen. Naast projecten die kaderen in het Europese beleid, nam Vlaanderen ook zelf betekenisvolle initiatieven.

“De VLM wil de vernieuwing op het platteland initiëren en inspireren”.

VERNIEUWING MET OOG VOOR EIGENHEID

Het Vlaamse platteland is in beweging. Naast de landbouw hebben in de loop der jaren ook andere sectoren (handel, transport, industrie) er hun intrede gedaan. Bovendien krijgen ook niet-economische functies op het platteland de nodige aandacht: natuur en biodiversiteit, landschap, recreatie, cultuurhistorisch patrimonium,... De eigenheid van het Vlaamse platteland wordt nog altijd volop herontdekt en gewaardeerd. Om gelijke tred te houden met de maatschappelijke ontwikkelingen, heeft het platteland nood aan prikkels. De verschillende domeinen van het beleid - ruimtelijke ordening, milieu, mobiliteit, natuur, landbouw - stimuleren de functies van het platteland en zetten haar karakter in de verf.

Nieuw is dat de landelijke gebieden in Vlaanderen niet langer door eenzelfde, sectorale bril bekeken worden, maar met oog voor hun eigenheid en dynamiek. Haspengouw, het Brugs Ommeland, de Antwerpse Kempen, het Pajottenland, de Vlaamse Ardennen: elke streek heeft een eigen karakter en identiteit. Eigen kwaliteiten en troeven, bedreigingen en knelpunten betekenen ook nood aan bepaalde specifieke stimulansen, op maat van het gebied.

Eigen minister, eigen afdeling

In 2004 kreeg een Vlaamse minister voor het eerst de bevoegdheid over het plattelandbeleid. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om de plattelandsimpulsen van de verschillende beleidssectoren op elkaar af te stemmen. Gebundelde initiatieven hebben immers meer slagkracht en zijn ook kostenefficiënter.

Aan de vooravond van 2005 werd de VLM gevraagd een afdeling Platteland op te richten. Onze organisatie wordt hiermee om een duidelijke inbreng in het plattelandbeleid gevraagd. Ondanks de oprichting van een centrale afdeling die het plattelandbeleid opvolgt, blijven we het essentieel vinden met al onze partners op het platteland

VERNIEUWING

samen rond de tafel te zitten. Door onze expertise in te brengen treden we ondersteunend op, zonder zelf de touwtjes in handen te nemen. Onze rol is die van katalysator in het vernieuwingsproject op het platteland. In het voorjaar van 2005 zullen we de eerste voorstellen neerschrijven om het takenpakket van de afdeling Platteland in te vullen.

L

aandachtspunt voor Vlaanderen

Forum over het platteland in de startblokken

In de loop van 2004 werd ook gestart met de oprichting van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO). Dit overlegorgaan brengt de leden van de Vlaamse regering, de voor het platteland bevoegde gedeputeerden en de lokale mandatarissen samen rond de tafel. Het doel van dit forum is de samenwerking in landelijke gebieden te stimuleren, meer afstemming te bereiken met beleidsinitiatieven van andere sectoren, de Vlaamse insteek naar de Europese programma's te verwoorden en adviezen en beleidsvoorstellen te formuleren naar de Vlaamse regering. Het IPO wordt ondersteund door werkgroepen, die zijn samengesteld uit deskundigen, ambtenaren en vertegenwoordigers van de maatschappelijke organisaties. Het IPO zal naar verwachting in het voorjaar van 2005 geïnstalleerd zijn.

Een denkcel platteland heeft in 2004 voorbereidend werk geleverd om een Vlaams plattelandsbeleid op de politieke agenda te krijgen. Zij heeft een memorandum voor het plattelandsbeleid voorbereid dat werd

afgerond in juni 2004 en als voorbereiding op de Vlaamse verkiezingen een aanzet heeft aangereikt voor een Vlaams geïntegreerd plattelandsbeleid.

'Keerpunt Platteland' bundelt concrete projecten

Op initiatief van het Vlaamse Gewest werd in het voorjaar van 2004 het initiatief 'Keerpunt Platteland' gelanceerd. Dit initiatief is een bundel concrete projecten en studievoorstellen voor het platteland. Een aantal van deze projecten hebben we in de loop van 2004 al opgestart.

- Het project 'Plattelandsbeleid op de beleidskaart' heeft als doel het IPO te ondersteunen en uit te bouwen. Meer concreet verwacht men van dit project input onder vorm van wetenschappelijk onderzoekte documenten en rapporten.

- Het project 'Plattelandsbeleid, een gezamenlijk innovatieproces' heeft als doelstelling de overheidsinitiatieven binnen het plattelandsbeleid efficiënt, effectief en gezamenlijk in te zetten. Een eerste stap is het oplijsten van de trends, ontwikkelingen, actoren en instrumenten van het platteland. Het project moet uitmonden in voorstellen om het plattelandsinstrumentarium bij te schaven.

- Het project 'Bedrijfsplannen voor landbouwbedrijven in regionale landschappen' wil de actieve landschapszorg in de regionale landschappen extra stimuleren met plannen voor individuele landbouwbedrijven. In 2004 hebben we per regionaal landschap één persoon aangeworven voor een periode van twee jaar om deze bedrijfsplannen op te maken. Het bedrijfsplan krijgt vorm in overleg met de landbouwer en is een bundeling van de meest geschikte beheerpakketten voor het landbouwbedrijf. De negen projectleiders worden aangestuurd door de VLM en door de regionale landschappen zelf.

- Het project 'De Merode als impuls voor een regio: ontwikkeling landschapspark

Zuiderkempen-Hageland' moet de leefbaarheid verhogen van dit gebied, gelegen in een sterk verstedelijkte regio. Het doel is een totaal ontwikkelingsplan uit te tekenen voor de uitbouw van deze regio, als een landschapspark dat wordt gedragen door de lokale bevolking. Het project vertrekt vanuit de centraal gelegen

bossen van de Merode. Het initiatief wordt mee gefinancierd door Europa via het Lifescape-project. Dit project werd in 2004 goedgekeurd en zal de komende jaren gerealiseerd worden.

"'Keerpunt Platteland' vertaalt jong plattelandsbeleid naar concrete projecten".

- Het project 'Vlaams plattelandsbeleid in Europees perspectief' wil concrete projecten in gang zetten in het kader van Europese programma's rond plattelands- en regionale ontwikkeling. Het Interreg IIIb-project 'Sustainable Open Space' werd goedgekeurd en was ook in 2004 nog in uitvoering. Om alles in goede banen te leiden en te coördineren werd in de loop van 2004 in de schoot van de VLM de oprichting van de Cel Europa voorbereid. Deze cel bouwt contacten uit bij de Europese Commissie, spoort opportuniteiten op bij de beleidsvoorbereiding, volgt oproepen op tot het indienen van projectvoorstellen en begeleidt het uitschrijven van projectvoorstellen.

DE CEL EUROPA IN WORDING

De oprichting van een Cel Europa binnen de VLM werd in 2004 volop voorbereid. De ideeën over het takenpakket van deze cel kregen geleidelijk aan vorm. Algemeen moet de Cel Europa ondersteunend zijn en informatie en expertise leveren aan de ganse VLM-organisatie. Volgende taken zullen onder meer tot het takenpakket behoren:

- de inhoudelijke thema's van het Europese beleid opvolgen en deelnemen aan de overlegfora;
- fungeren als draaischijf van informatie over Europese projecten en als motor voor het deelnemen hieraan (informatie doorgeven over projectoproepen, logistieke ondersteuning bij projectindiening, aanleggen van een databank met internationale VLM-projectvoorstellen en -projecten, expertise aanbieden en verhogen door infosessies, opleiding,...);
- investeren in internationale netwerken door antennefunctie;
- trekken van het themanetwerk Europa binnen de VLM.

Vorm geven aan Europese programma's

Ook voor Europa is de leefbaarheid van het platteland een grote prioriteit. De Europese Unie investeert dan ook volop in stimuleringsprogramma's voor de Europese plattelandsgebieden.

Leader+

In het kader van het Europese Leader+ programma kreeg de VLM in 2004 de opdracht om in samenwerking met de vzw Netwerk Platteland een activeringscel Leader+ op te bouwen. De rol van deze activeringscel is de vijf Leader+-gebieden in Vlaanderen te ondersteunen.

De bedoeling is een netwerk op te zetten waarbinnen ervaringen, realisaties en allerlei interessante informatie over Leader+ wordt uitgewisseld. Ook moeten deze gegevens actief worden uitgewisseld met de actoren buiten de Leader+-gebieden. Een belangrijke realisatie van de activeringscel is de website www.leadervlaanderen.be, die sinds mei 2004 online is. Deze site fungeert als doorgeefluik en informatiekanaal voor plaatselijke groepen, geïnteresseerden en het ruime publiek.

EUROPA ZET DE TOON

Europa heeft verschillende programma's opgezet om de ontwikkeling van de plattelandsgebieden in de Europese Unie impulsen te geven.

In het kader van dit Europese beleid schreef Vlaanderen haar Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) 2000-2006 uit. Dit programma geeft actoren op het platteland de kans projectvoorstellen voor plattelandsontwikkeling in te dienen bij de provincies. De projecten geven uitvoering aan de provinciale programma's voor plattelandsontwikkeling. Deze programma's bevatten acties en maatregelen die inspelen op de eigen knelpunten en sterktes van het platteland in de provincie. Provincies, lokale besturen, maatschappelijke organisaties en privé-partners - ondersteund door Europa - geven zo dus samen uitvoering aan plattelandsontwikkeling op maat van het gebied. In de diverse regio's werken deze projecten als hefboom voor een leefbaar en kwaliteitsvol platteland.

Een ander Europees initiatief voor plattelandsontwikkeling is Leader+. Dit initiatief wil plattelandsactoren aanzetten om na te denken over het potentieel van hun gebied en hen ondersteunen in de realisatie van geïntegreerde en innovatieve projecten. In vijf Vlaamse streken (Brugs Ommeland, Meetjesland, Pajottenland, Kempen en Midden-Maasland) werken economische en sociale partners, verenigingen en overheid samen aan een ontwikkelingsstrategie voor hun gebied. Er staan onder andere projecten rond verbreding van de landbouw en initiatieven rond vorming en educatie op stapel. Voor elk gebied staat een bepaald thema centraal. De initiatiefnemende plattelandsactoren worden financieel ondersteund door Europa.

EUROPA ZET DE TOON

Overzicht van de goedgekeurde PDPO-projecten per provincie

Provincie	aantal projecten uitgevoerd in 2003	aantal projecten uitgevoerd in 2004
Antwerpen	19	4 nieuwe en 8 doorlopende
Limburg	9	17 nieuwe
Oost-Vlaanderen	22	20 nieuwe en 3 doorlopende
Vlaams-Brabant	11	11 nieuwe en 6 doorlopende
West-Vlaanderen	17	7 nieuwe en 7 doorlopende

Voorbeelden van projecten voor 2004 zijn:

- het begeleiden van land- en tuinbouwbedrijven bij landschapsintegratie en de ontwikkeling van een leerboerderij (provincie Antwerpen);
- de inrichting van een natuurfietsroute die vijf natuurgebieden verbindt, opwaarderen van de winterjaarmarkt als collectief plattelandsmoment en een voetwegenproject (Oost-Vlaanderen);
- een Steunpunt Rurale Ontwikkeling en Agrarisch Natuurbeheer, de restauratie van veldkapellen en de ontwikkeling van dorpsraden (provincie Limburg);
- een haagplantactie door jongeren, een project wonen in het Pajottenland en een project rond dorpskernhernieuwing (provincie Vlaams-Brabant);
- het versterken van de streekidentiteit van Molenland, dorpsontmoetingsplaatsen en ruimte voor de jeugd (provincie West-Vlaanderen).

Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling

In het kader van het Vlaamse Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) 2000-2006 werden ook in 2004 projecten ingediend bij de vijf provinciale plattelandsloketten.

Voor het werkingsjaar 2005 keurde de Vlaamse minister voor Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid in de maanden november en december vijftig nieuwe projecten goed. Daarnaast liep in 2004 ook de uitvoering van de projecten die eind 2003 en begin 2004 werden goedgekeurd.

“Een zestigtal nieuwe PDPO-projecten, gespreid over de Vlaamse provincies, ging in 2004 van start”.

Aangezien het huidige Europese programma afloopt in 2006, werkte de Europese Commissie in 2004 ook een voorstel uit voor een nieuwe Verordening Plattelandsontwikkeling voor de periode 2007-2013. Dit voorstel werd gelanceerd in juli 2004 om besproken te worden in werkgroepen en op ministerieel niveau. De VLM heeft meegewerkt aan de Vlaamse standpunten over deze ontwerpverordening.

Nauwkeurige digitale ruimtelijke informatie is van groot belang voor een interactieve ruimtelijke planvorming. Zo vormen driedimensionale presentaties van plannen in het landelijke gebied een uitstekend hulpmiddel in de communicatie tussen bestuurders, technici en belanghebbenden bij de planvorming en uitvoering van projecten. In het Interreg IIIc-project 'Participatory Spatial Planning in Europe' maakt de VLM visualisaties aan om een plan nader toe te lichten en vooral ook de gevolgen voor de omgeving duidelijk in beeld te brengen. De afdeling OC-GIS Vlaanderen heeft een groot aandeel in dit project, dat wordt getoetst in het ruilverkavelingsproject Zonder-eigen.

Sustainable Open Space II

Open ruimten in regio's met verstedelijingsdruk hebben nood aan een specifiek beleid. In 1999 hebben zeven Europese regio's een concept uitgewerkt waarin de open ruimte onder verstedelijingsdruk in beeld komt. Zij deden dit in het project Sustainable Open Space (SOS) dat kadert in het Europese initiatief Interreg IIc. De identiteit van een regio, gedragen door cultureel erfgoed en landschapsmarketing, stond in deze projecten centraal. In de periode 2003-2005 werken zestien organisaties uit zeven regio's samen aan de opvolger van SOS, namelijk SOS II of Sustainable Open Space - Celebrate Open Space! SOS II kadert in Interreg IIIb. De VLM is één van de zestien partners in het project, dat in 2004 volop in uitvoering was.

Twee Vlaamse regio's zijn opgenomen in het project: het gaat om Vlaams-Brabant en MHAL (de regio Maastricht-

Hasselt-Aken-Luik). De VLM participeert met name in het project Groene Gordel in Vlaams-Brabant. Niet alleen liggen verschillende van onze lopende projecten in de Groene Gordel (de ruilverkaveling Elingen, het natuurinrichtingsproject Dijlevallei, de beheerovereenkomsten in partnerschap met de regionale landschappen), ook geven we financiële steun aan dit project. We verzorgen ook mee de contacten met de projectverantwoordelijken in Nederland en met andere internationale partners.

“De participatie van de VLM aan de Groene Gordel raakt aan lopende projecten in Vlaams-Brabant, zoals de ruilverkaveling Elingen en het natuurinrichtingsproject Dijlevallei”.

Naast de provincie Vlaams-Brabant nemen ook de vzw Toerisme Vlaams-Brabant, de Regionale Landschappen Dijleland en Zenne, Zuun en Zoniën, het Innovatiesteunpunt Boerenbond, de VVV Dijleland en IGO Leuven deel. Communicatie en openheid vormen de ruggengraat van het project. Gedurende het hele proces zijn er tal van evenementen, uitwisselingen, workshops en publicaties gepland.

PURPLE

CONFERENTIE 'CITY AND COUNTRYSIDE'
MOND'T UIT IN **PURPLE-PLATFORM**

Op 21 oktober werd in Den Haag de conferentie 'City and countryside Finding a New Balance' georganiseerd. Meer dan 300 deelnemers uit 20 landen namen deel aan deze studiedag over de peri-urbane gebieden in Europa. Zowel de ruimtelijk-economische planning als de rol van landbouw in deze gebieden kwam aan bod.

Tijdens de conferentie engageerden de startregio's voor SOS II (waaronder Vlaanderen) zich om een permanent platform, PURPLE genoemd, op te richten. PURPLE staat voor Peri Urban Regions Platform Europe en wil de Europese politieke agenda beïnvloeden door meer aandacht te vragen voor de peri-urbane gebieden.

SAMENWERKING

SAMENWERKINGSAKKOORD LANDELIJKE INRICHTING MET CHINA

De VLM heeft in 2004 een samenwerking opgezet met het Land Consolidation and Rehabilitation Center (LCRC) in China. Deze samenwerking omvat twee projectvoorstellen die mee zullen worden ondersteund door de Universiteit Gent, the China Agricultural University (CAU), het Land Bureau van Tongzhou en de Landsiedlung Baden-Württemberg.

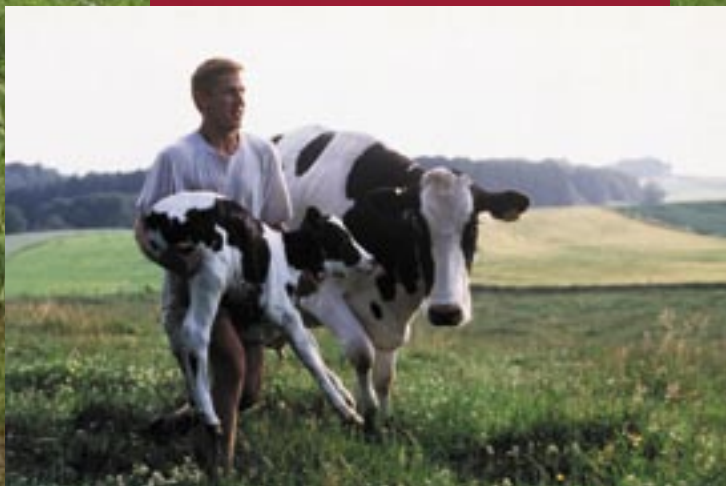
Het eerste project is een bilateraal project tussen de VLM, de Universiteit Gent, de Chinese Agricultural University (CAU) en het LCRC voor de duur van zes maanden. De samenwerking situeert zich op het vlak van een technische en wetenschappelijke uitwisseling rond duurzame landelijke inrichting. Het project kreeg groen licht in oktober; de overeenkomst werd eind november ondertekend tijdens de Belgische economische missie onder leiding van prins Filip naar China.

Op 4 oktober diende de VLM ook een projectvoorstel in bij Europa (Asia ProEco program) dat een samenwerking inhoudt met dezelfde partners en de Landsiedlung Baden-Württemberg. Het gaat om een concreet project rond 'Development of Sustainable Integrated Land-use' (ruilverkaveling en landinrichting), de invoering van milieumaatregelen in een dergelijk inrichtingsproject en de inspraak van de lokale betrokkenen. Het project situeert zich in de provincie Bejing, district Tongzhou. Het project werd aan de bevoegde instanties ter goedkeuring voorgelegd in februari 2005.

Landbouwers beheren de natuur

Sinds 2000 kunnen landbouwers in Vlaanderen beheerovereenkomsten sluiten die kaderen in het Europese landbouw- en milieubeleid. In ruil voor maatregelen voor de natuur en het naleven van bepaalde voorwaarden, krijgen de beheerders jaarlijks een vergoeding. Zo kunnen de landbouwers zelf voor een beter milieu zorgen en bijdragen tot een fraaier platteland in Vlaanderen.

Resultaten van vijf jaar beheerovereenkomsten

Eind 2004 waren er 5.324 landbouwers die de natuur beheren aan de hand van een beheerovereenkomst, of nog: één op zeven landbouwers heeft een contract lopen voor één of meerdere beheerovereenkomsten.

In 2004 sloten 548 landbouwers voor het eerst een overeenkomst af. Na vijf jaar beheerovereenkomsten onderhouden landbouwers 199 km heg, 8.513 are houtkanten en 68.162 m poel. De pakketten botanisch beheer zijn nieuw. De landbouwers konden vanaf 1 juli met deze pakketten starten.

Cumulatief areaal voor de verschillende beheerdoelstellingen

	2000	2001	2002	2003	2004
aanleg en onderhoud van poelen (m ²)	2.011	11.930	30.356	62.613	68.162
aanleg en onderhoud van heggen (km)	13	49	119	160	199
aanleg en onderhoud van houtkanten (are)	1.460	3.250	5.040	7.070	8.513
perceelsranden (ha)	31	80	193	293	363
weidevogelbeheer (ha)	167	236	425	499	601
water (ha)	13.702	22.014	24.247	25.324	27.392
natuur (ha)	1.237	1.448	1.557	1.724	2.137
botanisch beheer (ha)	0	0	0	0	17

E-loket beheerovereenkomsten in de steigers

De bouw van het e-loket beheerovereenkomsten is één van de opmerkelijkste projecten van 2004.

In Vlaanderen bieden zowel het Vlaamse Gewest - de VLM, de administratie land- en tuinbouw (ALT), de administratie beheer en kwaliteit landbouwproductie (ABKL) en de administratie milieu-, na-

LANDBOUWERS ONTDEKKEN NIEUWE PAKKETTEN

Het ministerieel besluit van 18 december 2003 betreffende de beheerovereenkomsten verscheen op 13 februari in het Staatblad. Dit besluit voert twee nieuwe pakketten in. Vanaf 1 juli konden de boeren starten met de pakketten botanisch beheer. In de periode juli-december werd reeds op 17 ha landbouwgrond een beheerovereenkomst botanisch beheer gesloten.

Sinds 1 juli kunnen boeren ook akkers die in een weidevogelgebied liggen, omzetten in grasland en een beheerovereenkomst weidevogelbeheer afsluiten. In 2004 gebeurde dit voor 17 ha akkergrond.

“Met het e-loket beheerovereenkomsten komt de VLM tegemoet aan een grote vraag naar uniformiteit en integratie bij het afhandelen van beheerovereenkomsten door onder meer gemeenten en provincies. Een geïntegreerd loket beheerovereenkomsten over de bestuurs- en beleidsdomeinen heen is een unieke realisatie voor Vlaanderen.”

tuur-, land- en waterbeheer (AMINAL) - als de provincies en de gemeenten beheerovereenkomsten aan. Om de gebruiksvriendelijkheid voor de landbouwer te verhogen, hebben we samen met de andere administraties enkele jaren geleden het plan opgevat een elektronisch loket voor beheerovereenkomsten te bouwen. Het initiatief kadert in het bredere project 'e-government', waarmee de Vlaamse overheid werkt aan een betere en geïntegreerde dienstverlening.

Het e-loket beheerovereenkomsten is een centraal loket, een unieke plaats op het internet waar de landbouwer terecht kan voor informatie over beheerovereenkomsten. De beschikbare informatie over beheerovereenkomsten die bij de verschillende overheden verspreid zit, wordt dus gebundeld aangeboden aan de burger.

Eind 2004 was een operationele versie van het e-loket beschikbaar. De grafische afwerking is gepland voor het voorjaar van 2005.

Met het e-loket beheerovereenkomsten richten we ons in hoofdzaak tot de landbouwers, maar ook studenten, juristen, consultants en geïnteresseerde burgers kunnen bij het loket terecht. Naast de partneradministraties zijn ook Proclam en de regionale landschappen bij het project betrokken.

Nieuwe beheerpakketten pakken erosie aan

Al in 2000 werd de wettelijke basis gelegd voor beheerovereenkomsten tussen het Vlaamse Gewest en landbouwers om erosiebestrijdingsmaatregelen uit te voeren. Het duurde tot 2004 tot de uitvoeringsbesluiten gepubliceerd werden in het Belgisch Staatsblad. Vanaf 1 april 2005 kunnen beheerovereenkomsten erosiebestrijding gesloten worden.

WWW.EHORIZON.BE: LANDSCHAP, MILIEU EN NATUUR OP UW BEDRIJF

Het loket beheerovereenkomsten, dat naar verwachting medio 2005 klaar zal zijn voor lancering, is opgebouwd rond twee luiken: een algemeen en een persoonsgebonden deel.

Het algemene gedeelte omvat een aantal standaard bouwstenen (pakketten, regelgeving, pers, formulieren, contact) en een zoekfunctie, voorzien van een uitgebreide index. In dit deel vind je een compleet overzicht van de pakketten. De boer kan er ook specifieke pakketten uitkiezen voor een bepaald onderdeel van zijn bedrijf (b.v. erf, boomgaard, weiland,...), om een bepaalde diersoort te beschermen, om het landschap te verfraaien,... Het gedeelte wetgeving bevat links naar de Europese, Vlaamse, provinciale en gemeentelijke regelgeving.

Aan de hand van een paswoord en login kan de boer ook inloggen op het persoonlijke deel van de website. Daar krijgt hij een overzicht van de percelen en van de lopende beheerovereenkomsten op kaart te zien. Een kalender geeft aan wanneer hij best welke maatregelen neemt.

Op termijn is het de bedoeling dat de landbouwers hun beheerovereenkomsten via het loket on line kunnen afsluiten.

Het van start gaan van de beheerpakketten erosie is van groot belang. Bodemerosie is immers in vele streken in Vlaanderen een waar probleem. Het veroorzaakt opbrengstverliezen en doet op lange termijn de vruchtbaarheid van de bodem teniet. Ook modderstromen, vervuiling en dichtslippen van waterlopen, verstoppen van riolen zijn mogelijke gevolgen van erosie. Erosie is dus een nijpend probleem met een zware maatschappelijke en financiële impact.

Concreet kunnen landbouwers door het sluiten van een beheerovereenkomst een vergoeding krijgen voor het in-

zaaien van grasgangen en grasbufferstroken, voor directe inzaai, voor niet-kerende bodembewerking en voor de aanleg van een aarden dam met erosiepoel. Gemeenten kunnen bovenop de beheervergoeding nog een supplement geven als zij over een gemeentelijk erosiebestrijdingsplan beschikken.

Naast de beheerovereenkomsten bodemerosie, geven we ook

in andere projecten (landinrichting, ruilverkaveling) aandacht

"Erosie kan lokaal tot grote knelpunten leiden, onder meer voor de landbouwers en de bewoners".

aan de erosieproblematiek. Zo werd in het Limburgse Grootloon een erosiestudie uitgevoerd in het kader van de ruilverkaveling. Deze studie moet concrete maatregelen opleveren om de afspoeling van de waardevolle leemgrond tegen te gaan.

VLM DRAAGT BIJ AAN 'FARMERS FOR NATURE'

De VLM werkt mee aan het Interreg IIIb- project 'Farmers for Nature', dat in 2004 van start ging. In dit project testen we beheermaatregelen uit die nuttig kunnen zijn om verschillende categorieën landelijk erfgoed te beschermen. Proefondervindelijk wordt ook de compensatie voor de beheermaatregelen bepaald. Hoofddoel van het overkoepelende transnationale project is de diverse initiatieven rond agrarisch natuurbeheer die zich in de verschillende landen afspelen, kenbaar te maken aan de andere projectpartners.

HANDEN IN ELKAAR

VLM EN REGIONALE LANDSCHAPPEN SLAAN HANDEN IN ELKAAR

De VLM en de regionale landschappen werken sinds het najaar van 2004 nauw samen rond het thema beheerovereenkomsten. In elk regionaal landschap ging een bedrijfsplanner aan de slag die in overleg met de plaatselijke landbouwers de mogelijkheden voor het bedrijf nagaat. Daarbij worden alle mogelijkheden bekeken, dus ruimer dan de beheerovereenkomsten waarvoor de VLM bevoegd is.

Indien de landbouwer besluit om een overeenkomst te sluiten, helpt de bedrijfsplanner ook bij het invullen van de aanvragen voor de beheerovereenkomsten en bij het aanvragen van eventuele vergunningen.

Die regionale aanpak maakt het mogelijk om accenten te leggen en om de beschikbare middelen gericht in te zetten. De landbouwers worden actief benaderd en zijn tevreden met de bruikbare adviezen van de bedrijfsplanners. De bedrijfsplanners zijn medewerkers van de VLM, maar worden gestationeerd in de regionale landschappen en ook van daaruit aangestuurd. Dit project loopt voor een periode van twee jaar; eind 2005 zullen we het project evalueren en zo nodig bijsturen.

Mestproblematiek:

we boeken vooruitgang

De Mestbank werd opgericht om de mestproblematiek in Vlaanderen te beheersen. We werken aan een oplossing voor het probleem van de mestoverschotten door de doelstellingen van de Europese Nitraatrichtlijn te realiseren, het ammoniakreductieprogramma mee uit te voeren en te zorgen voor een milieuverantwoorde en betaalbare mestverwerking.

Het Voortgangsrapport 2004 toont aan dat het mestbeleid resultaten boekt, al zijn de problemen nog niet allemaal van de baan. Vooral de aanpak aan de bron, het eerste spoor van het mestbeleid, heeft al vruchten afgeworpen. Het spoor mestverwerking heeft onvoldoende gewerkt; voor de pijler 'oordeelkundige bemesting' is het resultaat beperkt.

In 2004 hebben we voor het eerst de superheffing nutriëntenhalte opgelegd. Ongeveer 15 % van de bedrijven kreeg zo'n superheffing voor het overschrijden van de nutriëntenhalte.

Verder hebben we de acties in het kader van het ammoniakreductieprogramma voortgezet. Belangrijk voor 2004 was ook de Eenmalige Perceelsregistratie, die aan de hand van een proefproject werd uitgetest.

Door breed te sensibiliseren en gericht te sanctioneren, proberen we het mestbeleid kracht bij te zetten. Naast de basiscontroles voerden we in 2004 ook themagerichte acties uit, waaronder een controle op de winterbedekking. We hebben ook een voorlichtingscampagne gelanceerd naar de landbouwers als voorbereiding op een gericht en intensief toezicht op de MAP-meetpunten in 2005.

MESTBANK

Het Voortgangsrapport 2004: aanpak aan de bron werkt

*Sinds 2002 schrijft de Mestbank jaarlijks een rapport dat een balans opmaakt van het Vlaamse mestbeleid. In 2004 hebben we opnieuw zo'n voortgangsrapport opge-
maakt. Het Voortgangsrapport 2004 werd op 18 november 2004 overhandigd aan de minister voor Leefmilieu. Deze derde editie van het voortgangsrapport heeft een bijzondere betekenis, omdat ze verschijnt aan de vooravond van een nieuw mestbeleid. De minister voor Leefmilieu heeft immers aangekondigd dat er in 2005 een nieuw mestactieplan komt, het MAP 3. Dit MAP 3 zal in grote mate steunen op de resultaten van het Voortgangsrapport 2004, dat dus een grote beleidswaarde heeft.*

Het rapport werd voorgelegd aan de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek, waarin zowel de landbouwsector, de milieusector, de natuursector als de economische spelers en de wetenschappelijke wereld zeten. Speciaal aan het Voortgangsrapport 2004 is dat de Stuurgroep voor de eerste maal aanbevelingen heeft geformuleerd, die ook in het rapport terug te vinden zijn. Nagenoeg alle aanbevelingen werden gedragen door de
ganze Stuurgroep.

De algemene teneur van het voortgangsrapport is dat de vooruitgang merkbaar is, al zijn de problemen nog lang niet allemaal van de baan.

Het huidige mestbeleid is gestoeld op drie pijlers om het mestoverschot in Vlaanderen weg te werken: aanpak aan de bron, oordeelkundige bemesting en mestverwerking. De initiële grootte van het probleem werd via het driesporenbeleid teruggebracht van 35 miljoen kg P₂O₅ naar 6 miljoen kg P₂O₅ en van 56 miljoen kg N naar 21 miljoen kg N.

“Het effect van de pijler ‘oordeelkundige bemesting’ is momenteel heel gering”.

Vooraf het spoor ‘aanpak aan de bron’ heeft heel goed gewerkt: door het gebruik van fosfor- en eiwitarme voeders, warme sanering en natuurlijke afbouw van de veestapel gingen de nutriënten met 22 miljoen kg P₂O₅ en 27 miljoen kg N naar omlaag. De pijler mestverwerking en export van dierlijke

mest heeft onvoldoende gewerkt: 7 miljoen kg P₂O₅ en 8 miljoen kg N. Voor de pijler ‘oordeelkundige bemesting’ - een meer optimale invulling van de bemestingsnormen met dierlijke mest - is het resultaat zeer gering.

De aanpak aan de bron blijft dus de beste pijler van het driesporenbeleid. De N-arme voeders halen nog niet het succes van de P-arme voeders.

Het Voortgangsrapport 2004 is terug te vinden op www.vlm.be.

Nutriëntenhalte: een rem op de dierlijke mestproductie

Bij de inwerkingtreding van MAP zbis op 30 maart 2000 werd een belangrijke nieuwe brongerichte maatregel ingevoerd: de nutriëntenhalte. De nutriëntenhalte moet ervoor zorgen dat de productie van dierlijke mest de eerstvolgende jaren een absolute halt wordt toegeroepen. De nutriëntenhalte is de maximaal toegelaten hoeveelheid nutriënten die jaarlijks in een bedrijf door de dieren geproduceerd mag worden. De maatregel is van kracht tot 31 december 2006.

Voor nieuwe veehouderijen of uitbreidingen van bestaande veehouderijen worden geen vergunningen meer afgeleverd.

Enkel samenvoegen en verplaatsen van landbouwbedrijven is onder bepaalde voorwaarden toegelaten. Iedere nieuwe samenvoeging zal echter gepaard gaan met een vermindering van 25 % van de vergunde mestproductie. Verplaatsingen of samenvoegingen kunnen enkel indien de vergunning op de eerste locatie wordt ingetrokken.

Wanneer voor bestaande veehouderijen de mestproductie - berekend op basis van de jaarlijkse gemiddelde veebezetting - de nutriëntenhalte overschrijdt, dan wordt een superheffing opgelegd van 0,99 euro per kg N en 0,99 euro per kg P₂O₅ die teveel wordt geproduceerd.

15 % krijgt superheffing

Op 19 april 2004 werd de superheffing nutriëntenhalte voor de eerste maal opgelegd voor het productiejaar 2002 (aanslagjaar 2003). Elk bedrijf dat in het jaar 2002 meer dierlijke mest produceerde dan de nutriëntenhalte toeliet, kreeg een superheffing opgelegd. In totaal werd voor 6.545.542 euro aan superheffingen opgelegd, verdeeld over

4.005 producenten. Het totale aantal bedrijven met dierlijke productie, potentiële heffingsplichtigen dus, bedraagt voor 2002 ongeveer 27.000. Dit betekent dat ongeveer 15 % van de producenten werd geconfronteerd met de superheffing voor het overschrijden van de nutriëntenhalte.

SAMENVOEGINGEN EN VERPLAATSINGEN

Door de wijziging van het mestdecreet van 28 maart 2003 werd het mogelijk om een inrichting uit te breiden in combinatie met de volledige stopzetting van een andere inrichting (we spreken ook van 'samenvoeging'). Ook werd de verplaatsing mogelijk van inrichtingen die niet in landbouwgebied gelegen zijn. Van deze nieuwe mogelijkheden kon gebruik gemaakt worden vanaf de publicatie in het Belgisch Staatsblad op 8 mei 2003.

In de loop van 2004 werden heel wat dossiers voorbereid. Tot eind december 2004 werden 435 vergunningsaanvragen voor samenvoeging en 27 vergunningsaanvragen voor verplaatsing goedgekeurd. Het overgrote deel van deze samenvoegingen en verplaatsingen situeert zich in de provincie West-Vlaanderen.

	Samenvoegingen			Verplaatsingen			Totaal
	Beslist	Open	Subtotaal	Beslist	Open	Subtotaal	
Antwerpen	50	24	74	6	1	7	81
Limburg	29	4	33	3	1	4	37
O-Vlaanderen	88	29	117	6	2	8	125
Vl. Brabant	25	5	30	5	1	6	36
W-Vlaanderen	243	46	289	7	2	9	298
Totaal	435	108	543	27	7	34	577

Verhoudingsgewijs wordt er veel meer gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot samenvoeging van inrichtingen en heel wat minder voor het verplaatsen ervan. Dit is logisch daar de stop te zetten inrichting slechts kan worden verplaatst indien ze gelegen is in een ander gebied dan agrarisch gebied of landschappelijk waardevol agrarisch gebied en verplaatsingen enkel mogelijk zijn voor wie al vijf jaar vergunninghouder is.

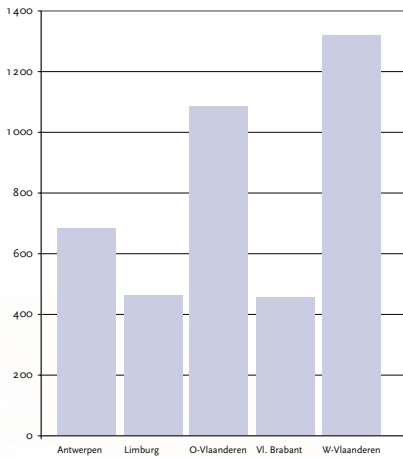
Op 31 december waren er verder nog 115 openstaande dossiers gekend waarvoor nog geen beslissing werd genomen (108 samenvoegings- en 7 verplaatsingsdossiers). Samen met de goedgekeurde dossiers komt het totale aantal dossiers voor 2004 daarmee op 577.

Aan de goedkeuring van een vergunningsaanvraag voor samenvoegingen wordt een afbouw van de vergunde mestproductie met 25 % gekoppeld. Deze afbouw via de reductie bij samenvoegingen lijkt klein ten opzichte van de afbouw van de vergunde productie naar aanleiding van de stopzettingsvergoeding.

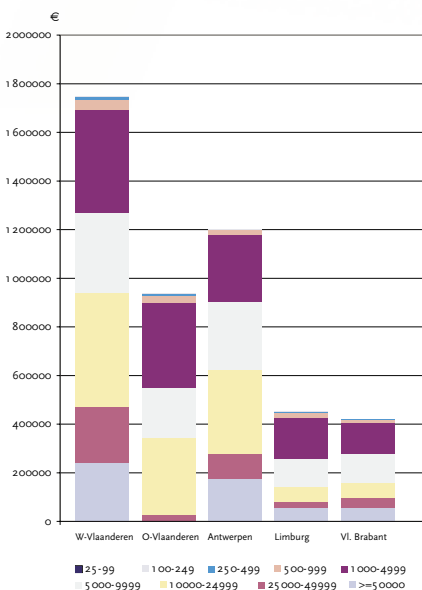

Verdeling van de superheffingen over de provincies

Wanneer we de verdeling van de 4 005 superheffingen bekijken over de provincies, wordt duidelijk dat de provincies Oost- en West-Vlaanderen 60 % van de heffingen voor hun rekening nemen. De superheffing loopt heel snel op. Een heffingsbedrag van 1 000 euro bijvoorbeeld komt overeen met een overschrijding van de toegelaten productie met bijvoorbeeld 55 mestvarkens, 26 zeugen of 8 melkkoaien.

Bedragen van de boetes voor de superheffing (in euro)

30 % dient bezwaar in tegen superheffing

In 2004 zijn er in totaal 1.157 bezwaren ingediend tegen de superheffing nutriëntenhalte. Van de 4.005 producent-gebruikers heeft dus een kleine 30 % bezwaar aangekend. Het totale bedrag aan heffingen waartegen bezwaar werd aangetekend, bedraagt meer dan 4,7 miljoen euro, wat iets meer is dan 72 % van het totaal opgelegde bedrag.

dat er nog een dossier nutriëntenhalte lopende is, het feit dat de nutriëntenhalte nog op het mestbanknummer van de overlater staat, een probleem op bedrijfsniveau (b.v. voldoende nutriëntenhalte op de ene inrichting die een tekort op de andere inrichting niet compenseert) en ten slotte het feit dat de nutriëntenhalte in 2002 nog niet definitief gekend was of nadien nog veranderde.

De voornaamste redenen die genoemd worden in de bezwaarschriften zijn: het feit

Bezwaarschriften tegen de superheffing nutriëntenhalte

Aantal	Classificatie van de heffing									
	>=50000 €	25000-49999 €	10000-24999 €	5000-9999 €	1000-4999 €	500-999 €	250-499 €	100-249 €	25-99 €	Eind-totaal
provincie										
W-Vlaanderen	4	7	30	46	187	55	32	15	6	382
O-Vlaanderen		1	21	29	165	44	26	9	3	298
Antwerpen	3	3	22	41	118	27	10	7	3	234
Limburg	1	1	4	16	73	27	14	6		142
Vl. Brabant	1	1	4	18	57	13	7	2		103
Eindtotaal	9	13	81	150	600	166	89	39	12	1.159

Naar een Eenmalige Perceelsregistratie

Sinds de regionalisering van de bevoegdheid landbouw in België, moeten de Vlaamse landbouwers hun bedrijfspercelen tweemaal aangeven bij de Vlaamse overheid: éénmaal bij de VLM in het kader van het Mestdecreet en éénmaal bij de dienst akkerbouw van ABKL (administratie beheer en kwaliteit van landbouwproductie) om Europese landbouwpremies te verkrijgen.

Onder de koepel van de administratieve vereenvoudiging die de Vlaamse overheid doorvoert, werkt de VLM samen met ABKL de Eenmalige Perceelsregistratie uit. De Kenniscel Wetsmatiging van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is de trekker van dit project. De Eenmalige Perceelsregistratie moet de administratieve last bij de individuele landbouwer en bij de assisterende instantie verlagen. In plaats van een jaarlijkse dubbele aangifte zal de landbouwer immers nog slechts eenmaal per jaar een perceelsregistratie moeten indienen.

Na enkele jaren van voorbereiding, hebben

we in 2004 de eerste concrete stappen gezet in de uitwerking van de Eenmalige Perceelsregistratie. We focussen hierbij op een pilotgebied van een vijftiental gemeenten in het zuiden van Oost-Vlaanderen. Het gebied omvat ongeveer 25 000 percelen die behoren tot zo'n 1 918 Vlaamse bedrijven.

In 2004 heeft ABKL de gegevens ingevoerd in haar systeem. In december 2004 is de Mestbank van start gegaan met de input van haar gegevens. Deze fase werd afgerond in januari 2005.

Vooraleer de Eenmalige Perceelsregistratie voor heel Vlaanderen kan worden doorgevoerd, moeten we nog een aantal hindernissen nemen. Bij het uitvoeren van het pilotproject stotten we immers op onverwachte hinderpalen. Het aan elkaar koppelen van de identificatiegegevens van de

twee administraties bijvoorbeeld, was geen eenvoudige opgave. Bovendien bleek het invoeren van de gegevens in de systemen een tijdrovende aangelegenheid.

De uitdaging voor 2005 is het uitwerken van een juridisch kader dat enerzijds de wetgeving voor beide instanties afstemt op deze eenmalige registratie en anderzijds de identificatieproblematiek regelt. Bovendien moet de afstemming van de

identificatie prioritair aangepakt worden in overeenstemming met het juridische kader. Verder moeten de administraties nog concrete, praktische afspraken uitwerken via een protocol. Ten slotte vormt ook het informatica-technische gedeelte van het project een belangrijke uitdaging om te komen tot een systeem dat vlot uitwisselbaar is tussen de twee partners.

*“Eenmalige
perceels-
registratie moet
administratieve
lasten verlagen”.*

BB RR

Ammoniakreductieprogramma: emissie wordt sterk teruggedrongen

Het ammoniakreductieprogramma voor Vlaanderen maakt deel uit van het 'Emissiereductieprogramma voor het Vlaamse Gewest voor de pollutanten SO₂, NO_x, VOS en NH₃' in het kader van de Europese NEC-richtlijn en legt concrete NH₃-plafonds op aan de betrokken sectoren.

Actieprogramma's voortgezet

Dit reductieprogramma, dat eind 2003 door de Vlaamse regering werd goedgekeurd, vraagt een grote inspanning van de landbouwsector. Die is immers verantwoordelijk voor 93 % van de totale NH₃-emissie in Vlaanderen. Het overgrote deel van deze emissie is afkomstig van de vee-

teelt (95 %) en doet zich voor tijdens de opeenvolgende schakels van het agrarische productiesysteem (stal, opslag, aanwending, weide). De overige 5 % van de NH₃-emissie uit de landbouwsector wordt veroorzaakt door het gebruik van N-kunstmeststoffen. Naast de landbouw zijn verkeer en industrie verantwoordelijk voor de

HET NEC-PLAFOND VOOR VLAANDEREN: 45 KTON

De NEC-richtlijn (National Emission Ceilings of Nationale Emissieplafonds) heeft als doel de grensoverschrijdende milieuproblemen verzuring en troposferische ozonvorming aan te pakken. Grote delen van Europa staan immers bloot aan deposities van verzurende stoffen in hoeveelheden die voor het milieu schadelijke gevolgen hebben.

In het kader van deze richtlijn werden nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen (NO_x, SO₂, niet-methaan vluchtige organische stoffen (NMVOS), NH₃) vastgelegd. Voor ammoniak kreeg België een nationaal emissieplafond van 74 kton NH₃ toegewezen. Dit plafond is slechts een tussentijdse doelstelling die moet gerealiseerd worden tegen 2010. De oorspronkelijke emissieplafonds (NEC+) die de commissie had voorgesteld waren voor de meeste landen strenger. Voor België bedroeg dit NEC+-plafond 57 kton NH₃.

Het Belgische emissieplafond voor NH₃ werd in twee gesplitst: 45 kton voor Vlaanderen en 29 kton voor Wallonië. Het Vlaamse plafond werd vervolgens verdeeld over de verschillende sectoren: voor de vee­teeltsector werd een plafond van 42,3 kton voorgesteld en voor het gebruik van kunstmest 2 kton. De overige 0,7 kton werd toegewezen aan de sector industrie.

overige 7 % van de totale NH₃-emissie in Vlaanderen.

Het reductieprogramma steunt op vijf pijlers: aanpak aan de bron, emissiearme aanwending, emissiearme stallen, voedertech- nische maatregelen en mestverwerking met aanvaardbare ammoniakverliezen.

In 2004 werden de actieprogramma's die deel uitmaken van het ammoniakreductie- programma verder uitgevoerd.

Emissiearme aanwending goed voor 2/3 van daling

De totale emissie van ammoniak daalde in Vlaanderen tussen 1990 en 2003 van 83,3 kton naar 54 kton. Vooral door de maatregelen in de veeteeltsector daalt de NH₃-emissie sinds 2000. Ongeveer een derde van de daling komt door een inperking van de vee- stapel, de rest door het emissiearme aanwenden van mest. Specifiek voor de land- bouwsector daalde de emissie van ammo-

niak in 2003 verder naar 50,2 kton NH₃.

Lijst emissiearme stallen vast- gesteld

Voor nieuwbouw en ingrijpende verbou- wingen zijn de landbouwers verplicht de veestallen ammoniakemissiearm te bou- wen. Deze verplichting geldt voor varkens- en pluimveestallen. Voor melk- en zoog- koeien bestaan er ook emissiearme stalsy- stemen, maar de landbouwer is niet ver- plicht deze te bouwen bij nieuwbouw.

Op 14 oktober 2004 verscheen in het Bel- gisch Staatsblad een ministerieel besluit dat bepaalt welke types varkens- en pluim- veestallen vanaf 19 september 2003 nog gebouwd mogen worden. Het gaat om een zogenaamde positieve lijst: enkel syste- men die in de lijst vermeld staan, mogen gebruikt worden. Stallenbouw is een sec- tor die niet stilstaat. Het ministerieel be- sluit voorziet dan ook een procedure om nieuwe systemen in de lijst op te nemen.

In 2004 werd ook het project voortgezet dat de meetprocedure voor de bepaling van geur- en ammoniakemissies van refe- rentievestallen moet valideren. Dit meet- protocol moet toelaten om op een verkorte en eenduidige wijze de ammoniak uit stal- len te meten, te evalueren en emissiefacto- ren voor de Vlaamse stallen af te leiden. Uit de tussentijdse resultaten blijkt dat de verkorte meetprocedure inderdaad de mo- gelijkheid biedt om op basis van minder meetdagen en van eenvoudig meetbare variabelen de NH₃-emissiefactor op jaar- basis te bepalen. Dit kan het kostenplaatje voor het uitmeten van bestaande en nieu- we stalconcepten aanzienlijk drukken, maar het blijft een dure aangelegenheid. De afronding van deze studie is voorzien voor 2005.

De nieuwe taken van **Verordening 1774**

De Europese Verordening 1774, voluit Verordening (EG) Nr. 1774/2002 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, is in alle Europese lidstaten van kracht sinds mei 2003.

In 2004 overlegde de VLM intensief met de andere betrokken overheden in België - de OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij) en het FAVV (Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen) - over de verdeling van de taken en bevoegdheden die de verordening oplegt.

Dit overleg mondde uit in een protocol (de zogenaamde 'Conventie') met een afbakening van bevoegdheden en taken. De officiële bekrachtiging van dit protocol door de betrokken federale en gewestelijke ministers wordt verwacht in de loop van 2005. Omdat de bepalingen van de verordening wel al geldig zijn, hebben we onze taken ook al in 2004 ter harte genomen. De verordening heeft voor de VLM immers nieuwe opdrachten in het leven geroepen. Concreet is de Mestbank gestart met het toekennen van erkenningen aan mestverwerkingsinstallaties en inspecteert ze deze installaties. We hebben ook de nodige voorbereidingen getroffen om labo's te kunnen erkennen in het kader van de vereiste microbiologische analyses.

*"Protocol
tussen
federale en
gewestelijke
diensten in de
maak".*

Naar aanleiding van deze verordening kwam het Europese Food and Veterinary Office (FVO) in september een kijkje nemen in België. Deze controle had vooral als doel in te schatten in hoeverre de verantwoordelijke overheidsdiensten handelden naar de bepalingen uit de verordening. We hebben deze audit mee voorbereid en ook deelgenomen aan een aantal terreinbezoeken.

Export en verwerking, derde pijler van het Mestdecreet

De mestverwerking en export moeten volgens het huidige Mestdecreet de helft van het mestoverschot wegwerken. Hiertoe werd een mestverwerkingsplicht ingevoerd die de grotere bedrijven - een 1.600-tal in Vlaanderen - verplicht een bepaald deel van hun mestoverschotten te exporteren of te bewerken en buiten Vlaanderen af te zetten.

De export en verwerking van mest in Vlaanderen steeg in 2004 gestaag ten opzichte van 2003.

Er is een zeer lichte stijging van de export van dierlijke mest waar te nemen, een status quo voor de verwerking van kippenmest en ongeveer een verdubbeling van de verwerking van varkensmest. Er werd in 2004 meer kippenmest geëxporteerd of verwerkt dan wettelijk opgelegd. Door de varkenssector werd ongeveer een kwart verwerkt van de opgelegde verwerkingsplicht. Voor een gedeelte kan dit opgevan-

gen worden door de substitutiemogelijkheden met pluimveemest en andere mestsoorten. De overige niet verwerkte varkensmest zal resulteren in 'superheffingen' die decretaal moeten worden opgelegd.

Onzekerheid belangrijk knelpunt voor mestverwerking

Half 2004 was er in Vlaanderen een vergunde mestverwerkingscapaciteit van ruim 5 miljoen ton dierlijke mest, waarvan 3 miljoen ton ruwe varkensmest, 350.000 ton dikke fractie varkensmest, 726.000

ton pluimveemest, 132.000 ton kalvergiere en 813.000 ton gemengde mest. Dit komt overeen met een totale capaciteit van ruim 35 miljoen kg P₂O₅ en 52 miljoen kg N. De kloof tussen de vergunde capaciteit, de beschikbare en de werkelijke operationele capaciteit blijft groot.

Anno 2004 doen er in Vlaanderen ongeveer 85 bedrijven aan mestverwerking. Het merendeel van deze installaties is eerder kleinschalig. Slechts vier bedrijven hebben op jaarbasis een beschikbare capaciteit van 100.000 ton mest of meer.

HET VCM, SCHAKEL TUSSEN OVERHEID EN BEDRIJVEN

Het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM) werd opgericht in juni 1996 en geldt momenteel als hét kenniscentrum en aanspreekpunt voor mestverwerking in Vlaanderen. Het centrum fungeert daarbij als schakel tussen de overheid (het gewest en de provincies) en de bedrijven. De VLM-Mestbank vaardigt drie leden af in dit overkoepelend forum, waaronder de voorzitter. Op 20 december werd Sibylle Verplaetse tot voorzitter gekozen van het VCM ter vervanging van de ontslagnemende Jeroen Casaer.

Het VCM heeft in 2004 een knelpuntennota mestverwerking opgemaakt in de aanloop naar MAP 3. Deze nota wordt in januari 2005 voorgesteld aan de Commissie Leefmilieu. De conclusies van deze nota kunnen de pijler mestverwerking van het nieuwe MAP onderbouwen.

Ook stelde het VCM in 2004 een overzichtsnota op over de wetgeving die geldt voor het omgaan (afzet, transport) met de eindproducten van mestverwerking. Dit facet van de mestwetgeving zit immers verweven in zowel gewestelijke, federale als Europese regelgeving.

Verschillende werkgroepen namen in 2004 de andere meest prioritaire knelpunten van de mestverwerking onder de loep. Op vraag van de Koning Boudewijnstichting werd een werkgroep communicatie opgericht, die werkte rond crisiscommunicatie bij mestverwerking. Op eigen initiatief werd ook een werkgroep financiering opgestart en een werkgroep energie. Deze laatste bestudeert de wetgeving en de subsidiemogelijkheden op het vlak van anaërobie vergisting en biogasproductie. Het winnen van energie uit mest kan immers voor de boer een belangrijke bron van extra inkomsten zijn. Deze werkgroepen worden voortgezet in 2005.

Het vinden van een geschikte locatie, de milieuvorwaarden opgelegd in de milieuvergunning, de beschikbare technologie, de financiering en de afzet van eindproducten en niet in het minst de onzekere wettelijke context, blijven belangrijke knelpunten.

Om de bouw van verwerkingsinstallaties te stimuleren en de zekerheid voor de verwerkingsplichtige bedrijven te verhogen, voorziet het Mestdecreet een procedure voor het certificeren van mestverwerkingsinstallaties. Deze procedure werd in opdracht van de VLM-Mestbank in 2004 uitgewerkt door Certipro. De verwachting is dat de procedure op korte termijn gepubliceerd zal worden onder vorm van een besluit.

“Mestverwerking stuit ook op problemen met milieuvergunningen, beschikbare technologieën, afzet van de eindproducten en financiering”.

Frankrijk blijft exportbestemming bij uitstek

De export van mest uit Vlaanderen gaat vooral naar Frankrijk en voor een kleiner deel naar Nederland.

De Mestbank bereikte met de Noord-Franse overheid een overeenkomst over mesttransporten. Daardoor kregen de West-Vlaamse grensboeren duidelijke richtlijnen over de bemesting van hun bedrijfseigen gronden in het Departement du Nord. De

Mestbank informeerde de grensboeren en de kandidaat-mestexporteurs over de gemaakte afspraken en de te volgen procedure en werkwijze. Om een duurzame mestexport naar Frankrijk te behouden, is het noodzakelijk dat grensboeren en exporteurs zich strikt aan de richtlijnen houden. De federale politie houdt in nauwe samenwerking met inspecteurs van de Mestbank toezicht op de grensoverschrijdende mesttransporten.

Controle mestbeleid: breed

De Mestbank is decretaal belast met het toezicht en de controle op de naleving van het Mestdecreet. Naast de uitvoering van terreincontroles behandelt de cel controle de geldboetes voor overbemesting, onvoldoende bewezen mestafzet en lozing.

We zoeken hierbij naar een evenwicht tussen planmatige en reactieve controles.

Reactieve controles zijn de niet ingeplande controles op vraag van derden zoals de behandeling van klachten, vragen van parketten, vragen van andere overheden. Voor de planmatige acties stellen we elk jaar een controleactieplan op. Binnen het controleactieplan vormen balanscontroles en bedrijfsdoorlichtingen de basis. Voor de balanscontroles en de bedrijfsdoorlichtingen maken we elk jaar een selectie van bedrijven die, op basis van de beschikbare gegevens, prioritair te controleren zijn. Dit zijn de bedrijven die systematisch teveel nutriënten op hun gronden brengen of jaar na jaar hun nutriënten onvoldoende afzetten.

Jaarlijks leggen we ook één of meerdere specifieke accenten. In 2004 hebben we specifieke acties uitgevoerd rond de winterbedekking en de MAP-meetpunten. Deze jaarthema's bepalen voor een deel de verdeling van de overtredingen.

Aangifte belangrijkste inbreuk

In 2004 waren er in totaal 2.225 inspecties. Dit leidde tot een totaal van 528 proces-

sen-verbaal, waarvan 350 nieuw vastgestelde overtredingen op het Mestdecreet, 221 met aanvullende informatie in verband met reeds vastgestelde overtredingen. Daarnaast werden er 9 technische verslagen opgesteld.

De inbreuk op de aangifte is nog steeds de belangrijkste vastgestelde overtreding. Samen met de overbemesting en niet bewezen mestafzet vormen deze inbreuken 72 % van de overtredingen. Vervoersreglementering, inbreuken op de inrijregeling, lozing, heffingen en emissiearme aanwending nemen samen ongeveer iets meer dan een vierde van de overtredingen in.

Het hoge aandeel van de inbreuken op de aangifte heeft te maken met de specifieke actie 'verzuimers' in de provincie West-Vlaanderen en een actie rond dierbezetting in de provincie Oost-Vlaanderen. Door het karakter van deze acties van de Mestbank hebben we in 2004 relatief meer inbreuken op de aangiften opgetekend.

“De Mestbank staat de bedrijfsleiders met raad en daad bij en maakt hen bewust van de milieu-problematiek.”

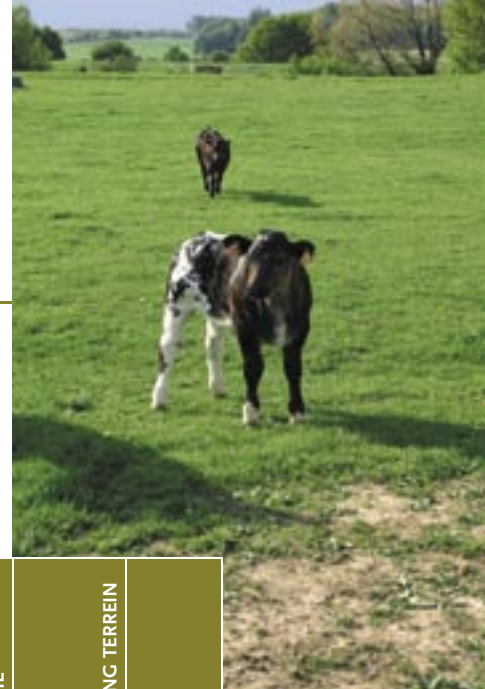
CONTROLES: AANLEIDINGEN DIVERS

Een controle kan verschillende aanleidingen hebben. Een onderscheid wordt gemaakt tussen volgende groepen van controles:

- mestonbalans: geplande controles van vooraf geselecteerde bedrijven die te weinig mest afvoeren van hun bedrijf of teveel mest ontvangen;
- interne vraag: controles op vraag van andere cellen van de Mestbank of op initiatief van een provinciale afdeling;
- melding: meldingen van burgers van vermoedelijke overtredingen tegen het Mestdecreet;
- kantschrift parket: onderzoeken op vraag van het parket;
- samenwerking andere diensten: initiatieven van andere overheidsdiensten ondersteund door de Mestbank;
- specifieke acties: de jaarlijks vastgelegde thema's als specifieke aanleiding om bepaalde controles uit te voeren;
- ad hoc: vaststellingen onderweg op het terrein.

sensibiliserend, gericht sanctionerend

Afdeling	Type PV/IV	ANDERE OVERHEDEN	ANDERE REDENEN	CAPLIJSTEN	INTERNE VRAAG	KANTSCHRIFT	MELDING	PA ACTIE	THEMA ACTIE	VASTSTELLING TERREIN	Eindtotaal
W-Vaanderen	AANVANKELIJK PV	2	3	40	14	2	21	58	5	38	183
	AANVANKELIJK IV	29	0	15	12	62	11	76	276	18	499
	NAVOLGEND PV	2	0	2	4	59	0	1	1	0	69
totaal W-Vaanderen		33	3	57	30	123	32	135	282	56	751
O-Vaanderen	AANVANKELIJK PV	7	0	23	7	1	11	24	6	42	121
	AANVANKELIJK IV	36	1	15	31	0	25	26	147	43	324
	NAVOLGEND PV	8	0	0	1	13	0	1	2	6	31
	TECHNISCH VER- SLAG	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3
totaal O-Vaanderen		54	1	38	39	14	36	51	155	91	479
Antwerpen	AANVANKELIJK PV	2	0	16	0	1	2	7	0	29	57
	AANVANKELIJK IV	1	0	1	2	0	5	118	19	44	190
	NAVOLGEND PV	6	0	0	0	41	1	6	0	2	56
	PV VAN INLICH- TINGEN	1	0	0	0	0	2	0	0	0	3
	TECHNISCH VER- SLAG	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3
Totaal Antwerpen		10	0	17	2	45	10	131	19	75	309
Limburg	AANVANKELIJK PV	1	5	18	4	5	7	34	5	31	110
	AANVANKELIJK IV	4	0	2	13	1	24	18	227	33	322
	NAVOLGEND PV	0	0	1	0	29	0	2	1	4	37
Totaal Limburg		5	5	21	17	35	31	54	233	68	469
VL-Brabant	AANVANKELIJK PV	2	0	2	16	1	6	0	8	22	57
	AANVANKELIJK IV	3	0	1	5	0	16	4	67	36	132
	NAVOLGEND PV	0	0	0	0	18	1	0	1	8	28
Totaal Vlaams-Brabant		5	0	3	21	19	23	4	76	66	217
Totaal 2004										2.225	

AANVANKELIJK PV: PV op nieuw vastgestelde overtredingen

AANVANKELIJK IV: inspectieverslag zonder opmaak PV

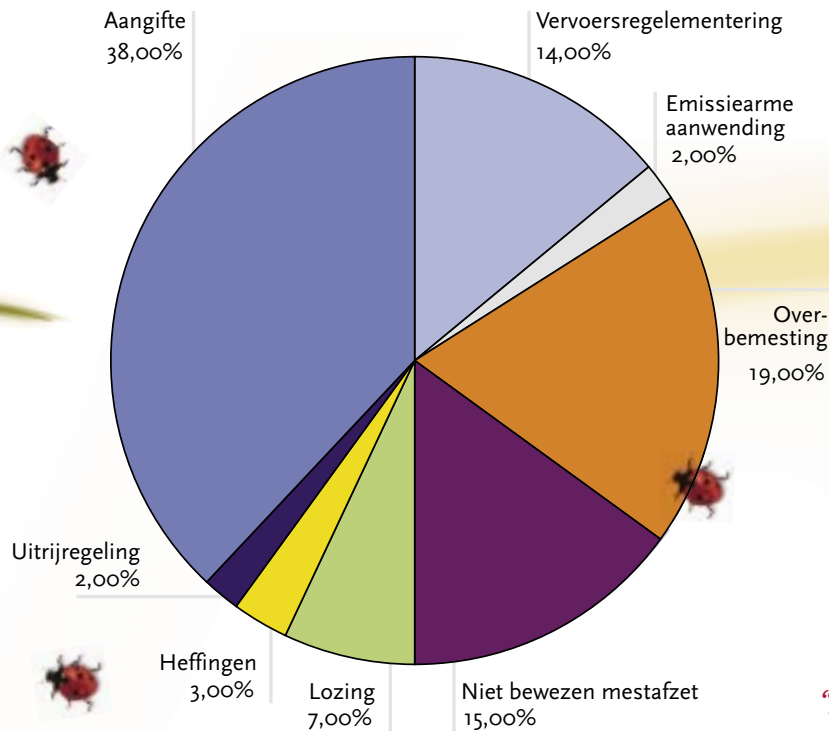
NAVOLGEND PV: PV op reeds eerder vastgestelde overtredingen

Voor zowel de emissiearme aanwending als de uitrijregeling hebben we een daling vastgesteld ten opzichte van 2003. Het lijkt er dus op dat een algemeen bewustzijn van de naleving van het Mestdecreet meer en meer ingang vindt.

Preventieve controle winterbedekking

Het derogatiebesluit stelt dat onder bepaalde voorwaarden een uitzondering kan verleend worden van de bemestingsnorm in kwetsbaar gebied water.

Vastgestelde inbreuken

vraagd. In de loop van maart werd ter plaatse gecontroleerd of er wel degelijk een snede gras kon worden geoogst. Na de verwerking van de derogatieaanvragen zijn we dan nagegaan of er al dan niet onterecht aanvragen voor derogatie werden ingediend. 553 percelen verloren hun derogatie doordat er géén voorjaarssnede gras

vóór de hoofdteelt maïs werd vastgesteld tijdens terreincontroles en 25 andere percelen verloren hun derogatie doordat er een andere hoofdteelt werd vastgesteld tijdens terreincontroles, waarvoor geen derogatie kon aangevraagd worden.

De landbouwers werden via de vakpers op de hoogte gebracht van de controleacties. Het doel van deze preventieve actie was de landbouwers te informeren over de terrein-

“Met preventieve acties wil de Mestbank de landbouwers informeren over aankomende terreincontroles”.

In het voorjaar van 2004 hebben we voor het eerst op grote schaal een preventieve en aangekondigde controle uitgevoerd op de noodzakelijke winterbedekking bij een aanvraag derogatie gras-maïs.

Concreet hebben we in het voorjaar willekeurig percelen geselecteerd waarvoor derogatie kon worden aange-

controles en hen te verwittigen geen derogatie aan te vragen als ze er niet voor in aanmerking kwamen.

Op de percelen werden in totaal 4 866 staalnames uitgevoerd om het nitraatresidu te bepalen. 57 % van de gemeten residuwaarden lag onder de 90 kg NO₃-N/ha grenswaarde. Globaal gezien is dit een verbetering van ongeveer 10 % ten opzichte van 2003.

MESTTRANSPORTEN: GEEN CONTAMINATIES VASTGESTELD

In 2004 hebben we ook een specifieke controleactie gehouden van de mesttransporten. Daarbij werd de kwaliteit van de getransporteerde mest gecontroleerd. In totaal hebben we 12 mesttransporten bemonsterd, waarbij geen contaminaties werden vastgesteld.

MAP-MEETPUNTEN: SENSIBILISERING VOOR MAXIMAAL RESULTAAT

Om de invloed van de landbouw op de waterkwaliteit zoveel mogelijk te beperken, voert de Mestbank een gericht en intensief toezicht, dat we laten voorafgaan door een voorlichtingscampagne. De bedoeling van deze campagne is de landbouwers bewust te maken van het belang van een oordeelkundige bemesting.

De meetgegevens van het MAP-meetnet dat door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) wordt uitgebouwd, worden door de landbouworganisaties benut om hun leden te informeren, te sensibiliseren en te motiveren. In het verleden resulteerden de meetresultaten in een bijkomende afbakening van kwetsbare gebieden water. De Vlaamse regering besliste ook om het MAP-meetnet uit te breiden tot 800 meetplaatsen, de zogenaamde MAP-meetpunten.

De sensibiliserende actie spitste zich per provincie toe op één VHA-zone*. Meer bepaald hebben we in samenspraak met de VMM de VHA-zones geselecteerd. De selectie berustte op de MAP-meetpunten met een gemiddeld resultaat tussen 50 en 80 mg nitraat/l die bovendien meer dan zes keer werden bemonsterd. De redenering is dat in deze gebieden, mits een oordeelkundige bemesting volgens de code van goede landbouwpraktijk, de norm van 50 mg nitraat/l mogelijk haalbaar is.

Globaal gezien ligt het accent van de campagne op sensibilisatie. Om onze actie af te stemmen op de acties van de landbouwsector, hebben we in het voorjaar uitvoerig overlegd met de sector. In 2004 probeerden we zoveel mogelijk aanwezig te zijn op het terrein. Om de actie kracht bij te zetten, hielden we een uitvoerige toelichting voor de landbouworganisaties. De actie werd ook aangekondigd via de pers.

Voor 2005 staan nog bedrijfsbezoeken op het programma. In elke geselecteerde regio zal een brede voorlichtingsvergadering worden gehouden, met maximale inbreng van de betrokken overheden en vakorganisaties.

* VHA-zones zijn afgebakende zones die gecontroleerd worden door een MAP-meetpunt.

Beheerovereenkomsten gecontroleerd

De Mestbank heeft ook de taak controles uit te voeren in het kader van de beheerovereenkomsten.

Voor de beheerovereenkomst water wordt er tijdens de controleactie nagegaan of het bemestingsplan en het bemestingregister werden ingevuld. Hiertoe werd er een elektronisch bemestingsplan ontwikkeld.

Voor de beheerovereenkomst natuur gaan we na of de beheervoorwaarden integraal nageleefd worden (b.v. twee eenheden grootvee per ha en geen bemesting).

Jaarlijks controleren we 5 % van de beheerovereenkomsten natuur en water. In 2004 kwam dit neer op 2 684 detailovereenkomsten. In totaal werden zes processen-verbaal opgemaakt.

Administratieve geldboetes

We leggen administratieve geldboetes op aan bedrijven die:

- hun overschot niet hebben afgezet conform het meststoffendecreet;

- op hun cultuurgronden te veel nutriënten hebben aangebracht;

- dierlijke mest, andere meststoffen en chemische meststoffen lozen of storten in openbare rioleringen, in oppervlaktewateren of op openbare wegen, bermen en op alle andere plaatsen die geen cultuurgronden zijn.

Naast deze administratieve geldboetes kan de overtreder nog eens gerechtelijk vervolgd worden in overeenstemming met het Mestdecreet.

In 2004 werden volgende boetes opgelegd:

- niet bewezen mestafzet initieel (inbreuk op artikel 9 van het Mestdecreet): 724.482 euro;
- te veel nutriënten aangebracht initieel (inbreuk op artikel 14 en 15 van het Mestdecreet): 637.800 euro opgelegd;
- inbreuken op artikel 16 van het Mestdecreet (lozingen) initieel: 30.000 euro.

Naar een Geografisch

e Data Infrastructuur voor Vlaanderen

2004 was een belangrijk jaar voor het OC GIS-Vlaanderen. Voor het eerst hebben we samen bepaald waar we met onze afdeling naar toe willen. We hebben onze kerntaken en doelstellingen helder afgelijnd en ingeschreven in kernprogramma's. Het ontwikkelen van een Geografische Data Infrastructuur voor Vlaanderen staat meer dan ooit centraal. Tegelijk speelt het OC GIS-Vlaanderen ook een belangrijke rol bij het ontsluiten van deze geografische data en informatie voor de gebruiker. De interne organisatie is in 2004 klaargezet om deze nieuwe koers te varen.

In 2004 hebben we de ontwikkeling van verschillende geodatasets voortgezet. Na een lange periode van voorbereiding, zijn we in 2004 van start gegaan met de aanmaak van de eerste GRB-producten. Verder waren er in 2004 productreleases van onder meer het CRAB (adrespunten) en KADVEC (voor 73 gemeenten). Het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen bevindt zich in de afwerkingsfase. De middenschalige orthofoto's van vier provincies werden uitgebracht. Het ontwikkelen van een informatieportaal over kabels en leidingen (KLIP of Kabel en Leiding Informatie Portaal) vormt een nieuwe opdracht en uitdaging.

De kruispuntsite Geo-Vlaanderen - een toegankelijk platform voor geografische bestanden - kreeg er in 2004 weer enkele nieuwe geoloketten bij.

GEOGRAFISCHE
DATA INFRASTRUCTUUR

Een nieuwe

Het OC GIS-Vlaanderen startte in 1995 met vijf medewerkers aan een vijftal projecten. Sindsdien kende het OC GIS-Vlaanderen een snelle groei. Anno 2004 hebben we 150 projecten op onze palmares staan en tellen maar liefst 87 medewerkers. De organisatie heeft zich telkens snel kunnen aanpassen aan de veranderingen in beleid, maatschappij en technologie.

Een diversiteit aan projecten en technisch vernieuwende initiatieven zoals het GRB-concept, het gebruik van laserhoogtebepaling voor het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (DHM Vlaanderen), de internetloketten van Geo-Vlaanderen, het CRAB-concept,... zijn daarvan het resultaat. In de eerste negen jaar van onze werking hebben we een indrukwekkende reeks aan geodatasets ter beschikking gesteld van de professionele gebruiker en de burger.

Maar de snelle evolutie van het OC GIS-Vlaanderen bracht ook groeipijnen met zich mee.

“Snel groeiende entiteit OC GIS-Vlaanderen was aan herbronning toe”.

HET NIEUWE PROFIEL VAN HET OC GIS-VLAANDEREN

In de nieuwe structuur van het OC GIS-Vlaanderen werden ook de operationele doelstellingen en de diensten van onze organisatie bijgesteld.

Het nieuwe OC GIS-Vlaanderen profileert zich als initiatiefnemer, coördinator, ontwikkelaar en beheerder van de GDI. Door middel van de GDI zal het OC GIS-Vlaanderen geografische gegevens ter beschikking stellen via webservices zodat partners en klanten die gegevens kunnen opzoeken, consulteren en gebruiken in hun eigen dienstverlening.

Daarnaast biedt het OC GIS-Vlaanderen diensten op het vlak van GII, die erop gericht zijn geografische data te gebruiken en toe te passen: diensten die het beleid ondersteunen, het verlenen van adviezen over geografische informatie, het uitvoeren van kwaliteitscontrole, het begeleiden of uitvoeren van onderzoeksprojecten, het bevorderen van de communicatie over geografische informatie,...

NIEUW PROFIEL

Groeipijnen vragen om heroriëntatie

Gaandeweg werd duidelijk dat de organisatiestructuur en het projectgericht werken onze visie en missie niet langer ondersteunden. Tussen 2002 en 2004 voerden we daarom op eigen initiatief een grondige evaluatie en optimalisatie door van de processen in onze organisatie. Het uiteindelijke opzet van deze denkoefening was de samenwerking met de deelnemers en partners van het samenwerkingsverband GIS-Vlaanderen te verbeteren en de dienstverlening aan te passen aan de nieuwe behoeften van de klant.

Op basis van deze evaluatie werden het dienstenpakket, de werking én de interne or-

ganisatiestructuur van het OC GIS-Vlaanderen herdacht.

Centraal staat het GDI-GII-concept, waarbij de term GDI (Geografische Data Infrastructuur) op het aspect opbouw en aanbieden van ‘grondstoffen’ (data) slaat - de geografische data en de producten van het OC GIS-Vlaanderen. De term ‘GII’ (Geografische Informatie Infrastructuur) verwijst naar de toepassingen en het gebruik van deze data.

start

Het concept GDI-GII

Het doen en laten van het OC GIS-Vlaanderen is gericht op het ontwikkelen van een Geografische Data Infrastructuur voor Vlaanderen. Tegelijk stelt het OC GIS-Vlaanderen alles in het werk om een gemeenschappelijk gebruik van de geografische data te realiseren: we spreken van de Geografische Informatie Infrastructuur.

De GDI is opgebouwd rond de inhoud:

- de geografische data, de metadata, de producten en de technische voorschriften;
- de faciliteiten om die data op te sporen, te consulteren en te transfereren;
- de processen om de data en structuren te onderhouden en om de faciliteiten operationeel te houden.

De GII omsluit de GDI en omvat alles wat te maken heeft met het ter beschikking

stellen en het toepasbaar maken van deze geografische data: het beleid, het onderzoek, het overleg en de afspraken, de procedures en werkmethode, de communicatie,...

Het OC GIS-Vlaanderen integreert in haar nieuwe structuur zowel de GDI- als de GII-diensten. Voorbeelden van GDI-diensten zijn het ontwikkelen en het bijhouden van het GRB, het aanbieden van geoloketten, de realisatie van orthofoto's, het uitwerken van metatandaarden, ... Onder de GII vallen bijvoorbeeld de infosesies over het CRAB, het decreet GRB, de lopende onderzoeksprojecten, de nieuwsbrief OC GIS-Vlaanderen.

Geografische data, beheerd in het kader van het programma GDI worden geografische informatie dankzij het programma GII.

“Programmagericht werken sloopt de muren in de organisatie”.

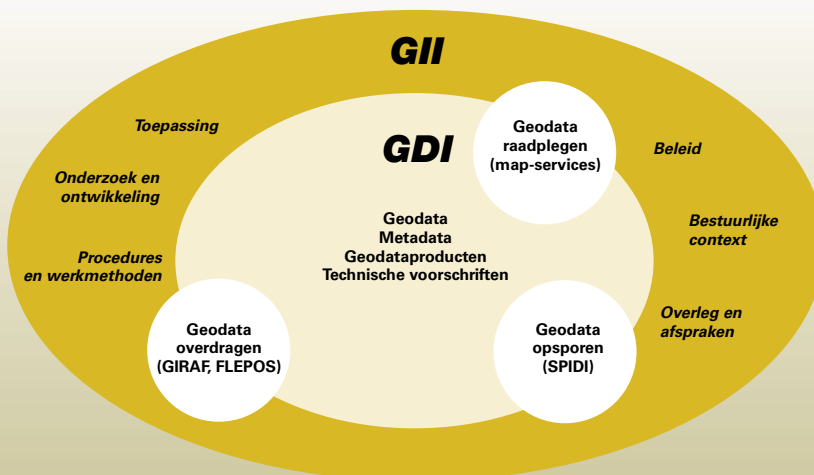
Van projecten naar programma's

Bij het GIS-gebeuren in Vlaanderen zijn vele sectoren, besturen en organisaties betrokken. Om dit complexe geheel integraal te kunnen beheersen, hebben we onze projectaanpak vervangen door een aanpak op basis van programma's.

Het is immers heel belangrijk dat de deelnemers en de partners van GIS-Vlaanderen in hoge mate betrokken zijn, zodat ze kunnen participeren in het opstarten, volgen en uitvoeren van onze activiteiten. Programma's zorgen voor samenhang tussen de projecten. Het beheer van de middelen wordt transparanter en het brede gamma aan activiteiten efficiënter beheersbaar.

In 2004 hebben we de GDI-GII-filosofie vertaald naar onze werking. In mei 2004 is het OC GIS-Vlaanderen van start gegaan met drie programma's: het programma GII en het programma GDI - de kernprogramma's - en het programma ondersteuning (juridische bijstand, IT, financiën, personeel). Het nieuwe organigram van het OC GIS-Vlaanderen sluit naadloos aan bij deze programmagerichte werking.

In de tweede helft van 2004 zijn we begonnen met het uitschrijven van de programmadocumenten die de solide basis moeten vormen voor de samenwerking tussen de partners van het GIS-Vlaanderen samenwerkingsverband.

DEFINITIEVE GOEDKEURING GRB-DECREET

Een belangrijke stap voor het Groot-schalig Referentie Bestand was de definitieve goedkeuring in april 2004 van het GRB-decreet. Dit decreet legt de aanmaak, de financiering en het beheer (gebruik, bijhouding, verdeling,...) van het GRB vast, wat nodig is omdat het GRB tot stand komt in een ruim samenwerkingsverband tussen de openbare en de private sector. Om een eenduidige samenwerking te verzekeren tussen de verschillende bestuursniveaus en alle disciplines van de snel veranderende nutssector, is het verplichte karakter van een decreet nuttig. Het decreet waarborgt het engagement van de overheid en geeft de nutssector de nodige garanties.

Het GRB-decreet is een kaderdecreet, uitvoeringsbesluiten moeten nog nadere bepalingen vastleggen. Zo is er onder meer een uitvoeringsbesluit over het oprichten van de GRB-raad, een adviesraad waarin de private partners uit de nutssector vertegenwoordigd zijn. Verder volgt er ook een uitvoeringsbesluit over de recuperatieregeling, dat de vergoeding voor het recupereren van al bestaande gegevens voor het GRB vastlegt. Ten slotte wordt er ook een uitvoeringsbesluit verwacht dat de voorwaarden voor de toegang tot het GRB regelt en het GRB-register vastlegt.

GRB-DECREET

jecten opgestart. Daarvan zijn er, naast de zeven die in eindproductie zijn, een viertal afgewerkt door de aannemer. Een twaalfstal projecten verkeert in de productiefase. Verder zijn er een negental projecten in voorbereiding of in organisatie.

Nu de definitieve GRB-producten ter beschikking komen, is de tijd rijp voor een operationele methode om het GRB bij te houden. Het actueel houden van de gegevens is noodzakelijk om de oorspronkelijk opgemeten, dure terreininformatie bruikbaar te houden. In 2004 hebben we de algemene methodiek uitgetest aan de hand

van verschillende proefprojecten. Het resultaat is een uniforme procedure voor het melden van afwijkingen en het opleveren van as-built plannen die gebruikt kunnen worden voor de bijhouding van het GRB. De GRB-skeletbestekken, met hun varianten en opties, worden binnen de landmeterwereld meer en meer de standaard. Zij vormen de hoeksteen van de GRB-bijhouding.

FLEPOS (Flemish Positioning Service) kende in 2004 een verder stijgend gebruik. Het RTK GPS-netwerk vierde in 2004 zijn 2de verjaardag en groeide ondermeer van 15 inbellijnen naar 20. De Vlaamse landmeter beschikt op deze manier al meer dan 2 jaar over een centimeter nauwkeurig instrument voor positiebepaling.

Aanmaak GRB-eindproducten van start

Beheerders die dagelijks op het terrein interventies uitvoeren - technische diensten van de verschillende overheden, wegbeheerders en nutsbedrijven - hebben nauwkeurige kaarten nodig. Daarom heeft de Vlaamse regering in 2001 de opdracht gegeven om een grootschalige detailkaart van Vlaanderen op te maken: het Groot-schalig Referentie Bestand (GRB). Gedurende twaalf jaar wordt er gewerkt aan dergelijke digitale basisbestanden van alle Vlaamse gemeenten.

In 2004 zijn we gestart met de aanmaak van het eindproduct van Laakdal, Braschaat, Gent-Zuid I, Sint-Truiden, Londerzeel, Opwijk en Geetbets. In totaal zijn er al 32 GRB-karteringspro-

“Ter beschikking komen van GRB-producten maakt operationele methode voor bijhouding onmisbaar”.

Naar een wettelijk kader voor het CRAB

Het CRAB (Centraal Referentie Adresen Bestand) is het adressenproject van GIS-Vlaanderen. Het gaat over een bestand met huisnummers en straatnamen, maar wat het CRAB werkelijk bijzonder maakt is dat het ook de positie van deze objecten bevat. In de rand van het CRAB-project werken we ook aan een standaard die uitwisseling van adresgebonden gegevens moet vereenvoudigen. Om de kwaliteit van de adresgegevens in Vlaanderen te verbeteren, werken we een scenario uit waarbij het CRAB door de gemeenten wordt bijgewerkt. De gegevens van het CRAB zijn ook geïntegreerd in het GRB.

In 2004 werd een tweede product uit het CRAB afgeleid en verdeeld. Na de stratenlijst van de 140 000 in gebruik zijnde straatnamen in België werd een referentiebestand met adresposities beschikbaar gesteld. De cd-rom 'CRAB adresposities' bevat een lijst van 2,25 miljoen huisnummers in Vlaanderen en hun positie op kaart. De adresposities zijn bruikbaar om adressenlijsten in kaart te brengen en antwoord te geven op vragen als 'waar liggen de adressen uit mijn klantenbestand', 'in welke bestemmingszone ligt dit adres', 'welke adressen liggen op 5 km van dit punt'. De gegevens op de cd-rom laten ook toe om adressenlijsten te standaardiseren.

Anno 2004 maken meer en meer instanties gebruik van het CRAB. Het afgelopen jaar gaven we verscheidene in-

fossies voor de gebruikers van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Ten slotte is er rond het CRAB een decreet nodig, analoog aan het GRB-decreet. Dit decreet moet het wettelijke kader vastleggen voor het gebruik en de actualisatie van het CRAB.

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING FOCUST OP GRB EN CRAB

In 2004 spitste de lijn Onderzoek en Ontwikkeling van het OC GIS-Vlaanderen zich verder toe op de ontwikkeling van de Geografische Data Infrastructuur in al haar facetten. Prioritaire projecten voor het GRB zijn onder meer digitale luchtopname, true ortho's, grootschalige rastergegevens en bijhouding. Voor het CRAB wordt gewerkt aan een webservice die de gebruiker moet toelaten de toepassing te integreren in de eigen dienstverlening.

Samenwerking met Slovaakse partners

Een bijzonder O&O-project dat in 2004 werd afgerond is het internationale samenwerkingsverband met Slovaakse partners. Binnen het samenwerkingsprogramma 'Vlaanderen met Oost-of-Centraal Europa' ontwikkelden we samen met verschillende Slovaakse onderzoeksinstituten een Early Warning System voor keverplagen. Het toepassingsgebied voor deze tool is het Tatra National Park, een natuurgebied van 740 km² in het noorden van Slovaakse partners. Sinds een tiental jaar worden de sparbossen in dit nationaal park bedreigd door schorskeverplagen die het levende hout van de bomen aantasten.

De Slovaakse partners beschikken over een ruime kennis van de omgevingsfactoren die de ontwikkeling van de schorskevers beïnvloeden. Onze expertise op het vlak van GIS en teledetectie was nuttig om een aantal GIS-producten te ontwikkelen die helpen bij het gericht bestrijden van de keverplagen. Zo maakte het samenwerkingsverband kaarten aan die tonen in welk stadium de kevergeneratie staat, waar het hoogste risico bestaat op uitbraak van de kever enzovoort.

IncGEO (Incubatiepunt Geo-Informaie)

Het OC GIS-Vlaanderen werkt ook samen met IncGEO, een initiatief waaraan ook de Vlaamse universiteiten en enkele onderzoeksinstituten deelnemen en dat in 2004 in de steigers werd gezet. De missie van IncGEO bestaat erin de drempel te verlagen om geo-informatie te gebruiken, zowel voor de industrie, voor de overheid als voor de burger. IncGEO kan gezien worden als het incubatiepunt voor de expertise die in Vlaanderen beschikbaar is op het vlak van geogenerische tools. In de eerste projecten ligt de klemtoon op teledetectie.

KADVEC: release van 73 gemeenten

Op basis van de bestaande KADSCAN-bestanden werkt het OC GIS-Vlaanderen met het KADVEC-project aan een plangetrouwe vectorisering van de kadastrale perceelsplannen - zo'n 13.500 - van het Vlaamse Gewest. Dit project werd gefinancierd door de Milieu Info Stuurgroep.

De bestaande KADSCAN-bestanden geven de kadastrale plannen weer als een rasterbeeld met een labelpunt. Met KADVEC worden de percelen als een veelhoek voorgesteld, waardoor de mogelijkheden voor GIS-verwerking toenemen. Verschillende datalagen kunnen met elkaar gecombineerd worden, er kan een gegevenshistoriek worden opgebouwd,... Via het perceelsnummer kan de koppeling gemaakt worden naar andere administratieve databanken, bijvoorbeeld naar inventarissen van onbebouwde percelen, industrieterreinen,

vervuilde gronden,.... . De thematische gegevens krijgen zo een ruimtelijke component: ze zijn eenvoudig te lokaliseren en kunnen op kaart worden voorgesteld.

In 2004 hebben we het eerste KADVEC-product verdeeld voor 73 gemeenten. We streven ernaar om eind 2005 KADVEC-producten klaar te hebben voor heel Vlaanderen.

Over de toegang tot KADVEC wordt een akkoord gesloten met algemene administratie van de patrimoniumdocumentatie (AAPD) van de federale overheidsdienst financiën. Alle deelnemers aan GIS-Vlaanderen hebben gratis toegang tot KADVEC, andere instanties moeten zich wenden tot de AAPD.

STRAAT OMGELEGD? WAT MET DE GEODATASETS?

Ruimtelijke gegevens evolueren: een huis wordt verbouwd, een weg verlegd, een bos aangeplant. Als gebruiker beschik je dan ook gauw over 'verouderde' gegevens. Het OC GIS-Vlaanderen werkte hiervoor een oplossing uit onder de vorm van verschilbestanden. Gebruikers hoeven niet langer de volledige nieuwe versie van een dataset aan te vragen, maar enkel het verschil. Deze verschilbestanden kunnen gebruikt worden om een oude versie van een product te actualiseren of om individuele wijzigingen in een product te weten te komen. CRAB en KADVEC zijn de eerste producten waarvoor verschilbestanden in de maak zijn.

GEODATASETS

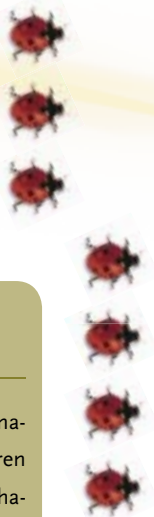

Middenschalige kleurenorthofoto's beschikbaar

Samen met de provincies werken we al enkele jaren aan gebiedsdekkende middenschalige kleurenorthofoto's van Vlaanderen. De orthofoto's van de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant werden begin 2004 uitgebracht. Limburg en Antwerpen waren eind 2004 beschikbaar. De aanmaak van orthofoto's van West-Vlaanderen is voorzien voor 2005. De bedoeling is de foto's om de vijfjaar te actualiseren.

De beschikbare orthofoto's kunnen besteld worden via de on line catalogus GIRAFA (Geographical Information Retrieval Application for Flanders).

NIEUWE GELOKETTEN ON LINE

GIS-Vlaanderen richt zich tot het brede publiek met de portaalsite Geo-Vlaanderen. Deze kruispuntsite voor geografische informatie in Vlaanderen kreeg er in 2004 weer enkele nieuwe loketten bij. Nieuw zijn het geoloket Digitaal Hoogte Model Vlaanderen (DHM), het geoloket van de Landschapsatlas, het geoloket Bedrijventerreinen, het geoloket IKONOS en het geoloket middenschalige kleurenorthofoto's.

Het geoloket DHM-Vlaanderen biedt de mogelijkheid om adresgegevens uit te breiden met informatie over de hoogteligging en kwam tot stand in samenwerking met de afdeling Water van AMINAL en de afdeling Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch Onderzoek van AWZ.

Het geoloket van de Landschapsatlas geeft een inventaris van alle landschapskenmerken met erfgoedwaarde. Dit loket ontwikkelden we in samenwerking met de afdeling Monumenten en Landschappen van AROHM.

Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen is klaar

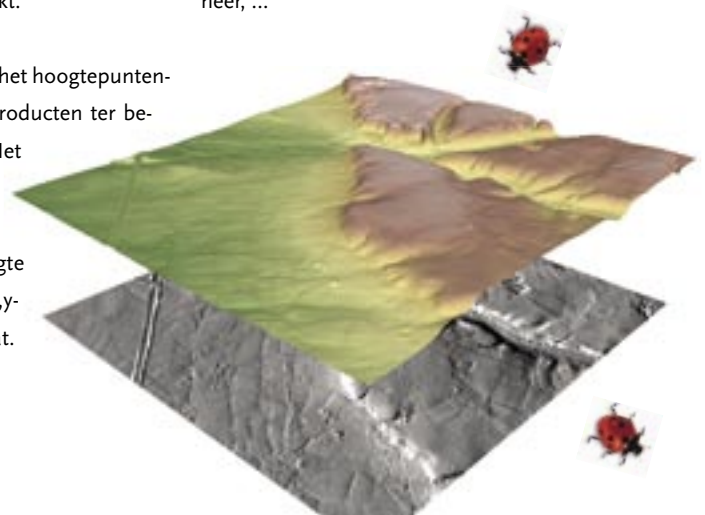
Het project DHM-Vlaanderen, dat in 2000 werd opgestart in samenwerking met de Vlaamse waterloopbeheerders, is in 2004 in de finale fase aanbeland. In het voorjaar van 2005 werd het DHV-Vlaanderen afgewerkt.

Nauwkeurige hoogtegegevens zijn heel belangrijk in het kader van integraal waterbeheer. Een DHM bestaat uit een zeer nauwkeurig en dicht net van punten, waarvan zowel de ligging als de hoogte eenduidig werden vastgesteld. Een driedimensionale, digitale beschrijving van het aardoppervlak dus, te vergelijken met een ma-

quette. We gebruikten hierbij twee technieken: de laserscanning, die gebruikt wordt in landelijk gebied (95 %) en de fotogrammetrie, die gebruikt wordt in stedelijk gebied (5 %). In 2004 werden de laatste stroombekkens afgewerkt.

We hebben in 2004 ook het hoogtepuntenbestand en drie rasterproducten ter beschikking gesteld. Het hoogtepuntenbestand beschrijft de hoogtepunten op maaiveldhoogte aan de hand van een x-,y- en een hoogtecoördinaat.

De toepassingsmogelijkheden van een nauwkeurig DHM zijn uitgebreid. Denken we maar aan integraal waterbeheer, infrastructuurwerken, planning en beheer van wegen, 3D-stadsmodelleringen, bosbeheer, ...

KLIP: wie heeft waar welke leidingen ?

Naar aanleiding van de gasramp in Gellingen kwam er in 2004 een nieuwe opdracht vanuit het kabinet van de minister van Leefmilieu.

De opdracht heeft als doel de schade aan kabels en leidingen te beperken door informatie over de ligging van kabels en leidingen beter te ontsluiten. In de eerste plaats werd ons gevraagd een internetloket te ontwikkelen dat informatie geeft over de ligging van kabels en leidingen op straatniveau. Dit project kreeg de naam KLIP: Kabel & Leiding Informatie Portaal. Daarnaast luidt ook de vraag naar een advies met inbegrip van een juridisch kader voor het ontsluiten van informatie over kabels en leidingen.

*“Nieuw loket
KLIP moet
schade aan
kabels en
leidingen
beperken”.*

Het KLIP-project kan op termijn uitgroeien tot een toepassing van het GRB. Het GRB biedt immers de uniforme referentiekaart om nutsleidingen in de toekomst beter te registreren.

Het KLIP-project werd in 2004 in de startblokken gezet.

INSPIRE

INSPIRE,
OP NAAR EEN
EUROPESE KADERRICHTLIJN
VOOR GIS

INfrastructure for SPatial InfoRmation in Europe, kortweg INSPIRE, is het Europese initiatief op het vlak van GIS dat mikt op de uitwisseling van geo-informatie tussen de lidstaten.

Een belangrijke mijlpaal in 2004 was de goedkeuring door de Europese Commissie van de kaderrichtlijn tot oprichting van zo'n infrastructuur voor ruimtelijke informatie op Europees niveau. De volgende stap is de goedkeuring door de Europese Raad, waarvoor een consultatie van de lidstaten voorzien is. Het OC GIS-Vlaanderen heeft in 2004 haar advies gegeven over de (ontwerp)richtlijn.

De VLM, een organisatie

die leeft en leert

Om de verschillende operationele afdelingen van de VLM goed te laten functioneren, is interne ondersteuning nodig. De ondersteunende diensten houden zich niet rechtstreeks bezig met inhoudelijke dossiers, maar zijn van grote betekenis voor het welslagen van alles wat we aanpakken. Ze spelen ook een belangrijke rol bij het verbeteren van de service naar onze klanten.

Procesbegeleiding is een nieuwe discipline waaraan we in 2004 vorm hebben gegeven en die draait rond het betrekken van burgers bij het inrichten van de open ruimte. Verder hebben we het klachtenmanagement uitgebouwd in overeenstemming met het Klachtendecreet. Voor het eerst voerden we ook een intern tevredenheidsonderzoek uit bij het personeel. Op het vlak van informatica zijn het nieuwe intranet en de lancering van twee e-loketten blikvangers.

LEERT

Procesbegeleiding, een **nieuwe discipline**

Bij alles wat de VLM onderneemt in de open ruimte, is ze lang niet de enige speler. Zowel overheidsadministraties (op niveau van het Vlaamse Gewest, maar ook van de gemeenten en provincies), de bedrijfswereld als andere lokale actoren (verenigingen, non-profit organisaties,...) en burgers zijn rechtstreeks betrokken bij onze projecten.

De VLM gaat daarom zoveel mogelijk interactief te werk. We betrekken alle actoren van meet af aan bij de processen van in-

richting. In onderlinge dialoog en in een open debat worden knelpunten en problemen vroegtijdig herkend. Bovendien krijgen de direct betrokkenen de kans hun deskundigheid en ideeën in te brengen. De identiteit van een streek wordt zo mee vertaald in de uitvoering op het terrein. Deze manier van werken zorgt voor geloofwaardige en beter onderhandelde projecten en leidt tot onderbouwde beslissingen.

Door de participatieve aanpak wordt de taak van onze medewerkers er niet eenvoudiger op. Zij moeten sterke communicatievaardigheden en een grote openheid naar de actoren aan de dag leggen. Binnen de VLM willen we daarom investeren in de opbouw van procesbegeleiding. In de loop van 2003 hebben we een handboek opgesteld dat de basis vormde voor een reeks projectopleidingen in 2004. Deze oplei-

“Interactieve werking van de VLM vraagt sterke communicatieve vaardigheden en openheid van de medewerkers”.

dingen gingen telkens door in de provinciale afdelingen en bestonden uit een theoretisch gedeelte - wat is interactief werken, hoe kan ik interactief te werk gaan, welke vaardigheden moet ik beheersen, welke valkuilen kan ik verwachten - en een praktisch gedeelte, dat door de deelnemers zelf werd vormgegeven. Op maat van het project werd zo geëxperimenteerd met interactieve vormen van inspraak.

Klachten ter harte nemen

Het Klachtendecreet biedt de burger de mogelijkheid om klacht in te dienen over de handelingen en de werking van de Vlaamse overheidsdiensten. In 2004 hebben we veel aandacht geschonken aan de invulling van dit decreet.

Een klacht wordt door de VLM intern behandeld. Jaarlijks vóór 10 februari brengen we verslag uit over alle klachten van het afgelopen jaar bij de Vlaamse Ombudsdienst. Dit verslag geeft een overzicht van de binnengekomen klachten en een beschrijving van de behandeling van deze klachten.

Sinds de invoering van het Klachtendecreet bleef het aantal geregistreerde klachten vrij laag. Eén van de oorzaken is dat klachten nog te vaak op informele wijze werden opgelost. Klachten werden niet altijd herkend en bijgevolg te weinig geregistreerd. De klachtherkenning was dan ook een belangrijk aandachtspunt voor 2004.

Concreet hebben we een leidraad uitgewerkt voor de personeelsleden en de medewerkers die klachten behandelen. Deze leidraad omvat een interne procedure voor klachtenbehandeling binnen de instelling. Elk personeelslid kan nauwkeurig de inkomende klacht noteren op het interne klachtenformulier; voor de burger hebben we een extern klachtenformulier ontworpen. Ook een bundeling van de belangrijkste regelgeving in verband met klachtenbe-

handeling in eerste en tweede lijn is in de leidraad opgenomen. De leidraad werd kenbaar gemaakt aan alle medewerkers. Alle documenten werden op het intranet ter beschikking gesteld. Vanaf eind september hebben we in alle afdelingen infosessies georganiseerd om de procedure

van het klachtenmanagement verder toe te lichten. Ook werden in de verschillende operationele afdelingen officiële aanspreekpunten aangesteld. Deze mensen vormen de schakel tussen de klachtencoördinator en de personeelsleden. Onze medewerkers kunnen met hun vragen over de interne procedure van het klachtenmanagement bij hen terecht.

Dat deze aanpak werkt, bewijst de duidelijke verbetering van de klachtenregistratie gedurende de tweede helft van 2004.

Verder hebben we in 2004, in samenwerking met de administratie Financiën van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, een efficiënt klachtensysteem geïnstalleerd met een rapporteringssysteem dat voldoet aan de normen van het Klachtendecreet. Vanaf 2005 zullen we van dit systeem gebruik maken.

Ook op onze website hebben we het klachtenmanagement een plaats gegeven. Via een afzonderlijk emailadres klachten@vlm.be komen de klachten rechtstreeks bij de klachtencoördinator terecht, die het cen-

trale aanspreekpunt is voor verdere registratie en onderzoek. Dit zou in de praktijk moeten leiden tot een snellere afhandeling van de klachten en een betere registratie.

Al deze inspanningen moeten resulteren in een beter beeld van de klachten, zodat we eventuele structurele problemen terdege kunnen aanpakken.

HOE VERLOOPT DE BEHANDELING VAN EEN KLACHT?

De klachtenbehandeling bij de Vlaamse overheid gaat uit van een drietrapsbenadering:

- De Vlaamse Infolijn oriënteert je klacht en verwijst ze door.
- Het Klachtendecreet regelt de eerste-lijnszorg, dit is de interne klachtenbehandeling door de VLM of de bestuursinstelling in kwestie.
- De tweede lijn is de externe klachtenbehandeling door de Vlaamse Ombudsdienst.

De behandeling van een klacht is aan strikte termijnen gebonden. Binnen de tien dagen moet de VLM melden dat zij de klacht heeft ontvangen en binnen de 45 dagen moet het resultaat van het onderzoek worden meegedeeld.

*“Elk
personeelslid
kan nauwkeurig
de inkomende
klacht noteren
volgens de
leidraad”.*

Tevreden werknemers, voorwaarde voor efficiëntie en klantvriendelijkheid

In 2004 hebben we de tevredenheid van onze medewerkers voor het eerst onderzocht aan de hand van een grootschalig tevredenheidsonderzoek. Een tweehonderdtal VLM-medewerkers uit verschillende leeftijdscategorieën, niveaus en afdelingen werden langs digitale weg bevraagd over hun tevredenheid binnen onze organisatie.

Over het algemeen blijken de VLM-medewerkers tevreden werknemers. De gemiddelde VLM-score ligt iets hoger dan die van de andere organisaties die deelnamen aan het onderzoek van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Onze medewerkers zijn tevreden met wat hun job inhoudt, tevreden ook met de leiding van de VLM. Ze werken graag voor de organisatie

en vinden van zichzelf dat ze op de goede weg zijn in de werkomgeving.

De resultaten van het tevredenheidsonderzoek zullen een belangrijke steunpilaar zijn voor het personeelsbeleid van de komende jaren. Het is onze bedoeling om tweejaarlijks een tevredenheidsonderzoek te organiseren. De punten waarop de organisatie goed scoort, willen we sterk houden. We willen bijschaven aan de zwakkere punten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen. Aandachtspunten voor de toekomst zijn promotiemogelijkheden, de aanpak van interne selecties en de communicatie rond het toekennen van waarderingstoelagen,...

Iedereen wint bij het tevredenheidsonderzoek

Een tevredenheidsonderzoek bij de werknemers kan een meerwaarde bieden voor de personeelsleden en het management van de organisatie, maar ook voor het beleidsniveau. De medewerkers krijgen de kans vrijuit en anoniem hun mening te geven en knelpunten te signaleren, terwijl ze ook kunnen vertellen waarover ze tevreden zijn. Het management krijgt een beter beeld van wat er leeft bij de mensen en leert wat er kan verbeteren. Ook de Vlaamse overheid wint erbij. Betrokken en tevreden werknemers zijn immers een belangrijke voorwaarde voor een slagvaardige en klantvriendelijke organisatie. Een tevredenheidsonderzoek levert informatie op om het personeelsbeleid te sturen, bij te schaven en eventueel te vernieuwen.

Informatica: nieuw intranet en e-loketten blikvangers

Nieuw intranet ondersteunt operationele processen

Binnen de VLM is er een grote behoefte aan een modern intranet, dat de interne communicatie en samenwerking optimaal ondersteunt. In 2004 gingen we daarom van start met het invoeren van een nieuw intranet. Na een behoeftenstudie, die in de eerste helft van het jaar werd afgerond, begonnen we in september met een inventarisatie van de informatiestromen binnen de VLM, de uitwerking van een hiërarchische ordening en het vastleggen van metadata. Dit luik werd voltooid in november. Ook de volgende stap, het realiseren van een functioneel en een technisch ontwerp, werd in 2004 uitgevoerd.

Het vervolg van het traject, gepland voor 2005, is de uitbouw van een document management systeem en de migratie van het huidige intranet. Stap voor stap zullen alle gebruikersgroepen en nieuwe toepassingen geïntegreerd worden.

NAAR EEN MODERN INTRANET IN VIER STAPPEN

De realisatie van een intranet voor de VLM als basis voor de operationele processen verloopt stapsgewijs. Het bestaande intranet ondersteunt enkel de twee eerste stappen. Precies om alle mogelijkheden van de moderne technologie te benutten (stappen 3 en 4), startten we met het project 'Nieuw intranet voor de VLM'.

De eerste stap hield in dat we het intranet gebruiken om informatie efficiënt te verspreiden.

In een tweede stap voerden we een beperkt tweerichtingsverkeer in. Dit maakt beperkte interacties mogelijk: afladen van formulieren, themagerichte communicatie en beperkte zoekmogelijkheden.

De derde stap maakt van het intranet de basis van de operationele processen binnen de organisatie: het intranet voor documentbeheer, het intranet als interactief forum voor competentiegroepen, in het intranet geïntegreerde toepassingen (b.v. beheer van verlofaanvragen, FAQ juridische zaken,...).

In de vierde stap wordt gewerkt met één enkele vensterportalsite. Tijdens het inloggen komt de gebruiker automatisch in een portaal terecht en kiest dan welk operationeel proces hij elektronisch wil ondersteunen.

'Registratie van gebruikspcelen' krijgt bijkomende functies

De Mestbank registreert elk jaar het areaal cultuurgronden in Vlaanderen en de teelten zoals de landbouwer die aangeeft. Sinds 2003 wordt deze aangifte van landbouwteelten op gebruikspcelen, zowel voor wat betreft de numerieke als voor de ruimtelijke gegevens, centraal beheerd.

Deze vernieuwende toepassing laat de Mestbank toe om jaarlijks op een efficiënte en doeltreffende manier 500.000 gebruikspcelen naar vorm en oppervlakte te registreren.

In 2004 hebben we voor dit systeem bijkomende functies uitgewerkt. We hebben ons daarbij toegespitst op het toepassen van de nieuwe technologie voor de uitbreiding naar overlatingen en overdrachten van pcelen. Dit systeem dient als basis voor het berekenen van overlappingen en het afhandelen van foute meldingen.

E-loketten voor administratieve vereenvoudiging

E-loket beheerovereenkomsten klaar voor lancering

In 2004 hebben we een e-loket voor beheerovereenkomsten uitgebouwd. Via dit elektronisch loket wordt het aanbod aan overheidssubsidies in het kader van beheerovereenkomsten binnen de Europese en Vlaamse wetgeving geharmoniseerd en vereenvoudigd. Daarnaast kan het e-loket bijdragen aan de kruiscontroles die worden opgelegd door de Europese richtlijnen. In 2004 hebben we ons toegelegd op het 'passieve gedeelte' van het e-loket - de informatieverstrekking over de beheerpakketten naar de landbouwer - en het interac-

tieve gedeelte voor de landbouwer - de informatieverstrekking met georeferentie. Dit gedeelte is klaar om in 2005 gelanceerd te worden. Voor 2005 staat ook het uitwerken van een interactief gedeelte voor de beheerdiensten op het programma. Meer over het e-loket beheerovereenkomsten lees je op pagina 36 en verder.

Werken aan een Land Management Informatie Systeem

Momenteel wordt de informatie met betrekking tot gronden in de meest ruime zin - kadastrale pcelen, gebruikspcelen, perimeters, regio's,... - op verschillende plaatsen bijgehouden door de overheids-

diensten van het Vlaamse Gewest. Deze informatie is daardoor niet optimaal beschikbaar voor de overheid zelf, maar ook voor de landbouwer, de milieuorganisaties, de burger,... vaak moeilijk toegankelijk

De VLM werkt daarom, als partner van de Milieu-InfoStuurgroep binnen het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur, aan een Land Management Informatie Systeem (LMIS), een centrale databank die toegang geeft tot alle perceelsgebonden informatie. Het LMIS in wording heeft de functie van een loket of kruispuntendatabank over onroerende goederen (gronden, wegen, gebouwen,...), kadastrale pcelen, ge-

EEN AANGENAME WERKPLEK VOOR IEDERE WERKNEMER

De VLM voert een gebouwenbeleid waarmee ze haar personeelsleden een comfortabele, aangename, gezonde en motiverende werkplek wil geven. Ook door de bezoek(st)ers dient deze omgeving op een gelijkaardige manier aangevoeld te worden.

Sinds 2004 is de VLM fysiek aanwezig in alle vijf de Vlaamse provincies. In 2003 werden de twee nieuwe provinciale afdelingen, Leuven en Hasselt, opgericht en ingericht. In het voorjaar van 2004 verhuisde de VLM-West-Vlaanderen alsook het OC GIS-Vlaanderen. Deze laatste afdeling ruilde haar kantoren in hartje Brussel voor een locatie in het Gentse.

Deze drievoudige verhuis bracht in 2004 heel wat aanpassings- en verbouwingswerken met zich mee, onder andere in de kantoren in Brugge. In Brussel, Hasselt en Leuven waren er doorlopend aanpassings- en vernieuwingswerken. In Gent verkregen we de milieu- en stedenbouwkundige vergunning om een nieuwe vestiging te bouwen en de bestaande te renoveren.

Belangrijk voor 2004 was ook de erfpachtoperatie, waarmee de kantoren van de VLM in Brussel voor 99 jaar in erfpacht werden toegewezen aan AXA Belgium NV. Dit gebeurde in het kader van de valorisatie van het vastgoed van de Vlaamse overheid. De VLM huurt de gebouwen opnieuw in voor een termijn van 18 jaar, éénmaal verlengbaar met 9 jaar. Van de opbrengst van de erfpacht moet de VLM de huur betalen en kan ze voor 3,22 miljoen euro aan werken laten uitvoeren aan haar gebouwen.

In 2004 gaven we ook verder gestalte aan het satellietwerken en het thuiswerken.

bruikspcelen,... De basis van het LMIS is een administratieve databank gekoppeld met een grondinventaris.

Daarnaast moet het LMIS ook een datawarehouse zijn waaruit de overheid de nodige beleidsinformatie kan putten. Zo is een goed uitgebouwd gecentraliseerd informatiesysteem van cruciaal belang voor het Vlaamse grondbeleid.

De VLM is belast met de realisatie van het LMIS. In 2004 zijn we gestart met een eerste fase van de implementatie, die naar verwachting in het najaar van 2005 rond zal zijn.

Het e-loket recht van voorkoop on line

De Vlaamse regering besliste op 13 maart om een geïntegreerd loket recht van voorkoop te ontwikkelen voor alle decretale voorkooprechten in het Vlaamse Gewest.

Deze website, gelanceerd in 2004, biedt de mogelijkheid om op basis van kadastrale gegevens, adresgegevens of geografische data zekerheid te krijgen over het al dan niet gelden van het recht van voorkoop. Ook de procedures worden toegelicht. In eerste instantie hebben we de territoriaal gebonden rechten van voorkoop in het loket geïntegreerd. Deze zijn immers het talrijkst in aantal en nog niet alle informatie hierover was op een eenvoudige manier publiek toegankelijk. Het loket is bereikbaar via www.rechtvanvoorkoop.be.

De realisatie van het loket was een samenwerking tussen alle betrokken administraties en werd informaticatechnisch verwezenlijkt door de VLM. Meer over het e-loket recht van voorkoop lees je op pagina 18.

INTERNE MILIEUZORG BIJ DE VLM

De Vlaamse regering besliste op 8 mei 2002 een milieuzorgsysteem in te voeren in alle entiteiten van de Vlaamse overheid. Op 18 juli 2003 wees de Vlaamse regering een milieuzorgniveau toe aan elke entiteit.

De VLM streeft ernaar om de negatieve gevolgen van haar activiteiten voor het leefmilieu zoveel mogelijk in te perken. Zo willen we het verbruik van energie, water en andere hulpbronnen in de hand houden, waar mogelijk milieuvriendelijke producten aankopen en gebruiken, afval beperken, de inzameling van afval optimaliseren en afval op een milieuvriendelijke manier verwijderen.

Deze zorg voor het milieu geven we vorm via een vijfjaarlijks globaal preventieplan en een jaarlijks actieplan. De resultaten van de milieuzorg worden regelmatig geëvalueerd.

In 2004 heeft de directieraad de VLM-milieuverklaring goedgekeurd. Ook hebben we een actieplan milieuzorg opgesteld en milieuwergroepen opgericht. Concreet waren er acties rond papier recycleren, afval voorkomen en sorteren, composteren, vervoer (door de aankoop van dienstfietsen), milieuvriendelijk verbouwen, regenwaterhergebruik,... De personeelsleden nodigden we uit het 'charter van de milieubewuste VLM'er' te ondertekenen. Dat charter wil milieuvriendelijk gedrag op het werk stimuleren.

Cruciaal is ook dat we sinds 2004 milieuzorgcriteria hanteren in bestekken voor producten en diensten waarvan onze organisatie gebruik maakt. Deze criteria slaan zowel op de milieuzorg bij de leverancier als op de kenmerken van de producten. Ze vormen de basis voor een geleidelijke heroriëntering van het productgebruik bij de VLM.

Op 19 oktober ondertekende de VLM tijdens de opening van de milieubeurs Ifest in Flanders Expo te Gent een verklaring rond 'Schoner Produceren'. Deze verklaring kadert in het milieuprogramma van de Verenigde Naties. De VLM sluit zich daarmee samen met andere overheidsdiensten, bedrijven en organisaties aan bij de campagne rond Schoner Produceren.

Veel aandacht besteedden we aan communicatie rond het milieuzorgproject. Het jaar rond werd het personeel via diverse kanalen gesensibiliseerd. Het intranet van de VLM bouwden we mee uit met een deel dat onze tips, informatie en realisaties rond milieuzorg bundelt.

Financiële resultaten

FINANCIËLE

RESULTATEN

1. Balans na winstverdeling		(bedragen in duizend euro)			
ACTIVA		codes	Boekjaar 2004	Vorig boekjaar	
VASTE ACTIVA		20/28		24.383	25.917
II.	Immateriële vaste activa	21		1.613	1.308
III.	Materiële vaste activa	22/27		22.752	24.591
A.	Terreinen en gebouwen	22	11.562		16.142
B.	Installaties,machines en uitrusting	23	790		858
C.	Meubilair en rollend materieel	24	3.603		3.770
E.	Overige materiële vaste activa	26	6.797		3.821
IV.	Financiële vaste activa	28		18	18
C.	Andere financiële vaste activa	284/8	18		18
	1. Aandelen	284	5		5
	2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	13		13
VLOTTENDE ACTIVA		29/58		153.454	114.677
V.	Vorderingen op meer dan één jaar	29		24.702	23.028
B.	Overige vorderingen	291	24.702		23.028
VI.	Voorraden en bestellingen in uitvoering	3		54.567	25.207
A.	Voorraden	30/36	54.567		25.207
	5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	54.567		25.207
VII.	Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41		74.015	66.189
A.	Handelsvorderingen	40	219		394
B.	Overige vorderingen	41	73.796		65.795
IX.	Liquide middelen	54/58		7	12
X.	Overlopende rekeningen	490/1		163	241
TOTAAL DER ACTIVA		20/58		177.837	140.594

1. Balans na winstverdeling		(bedragen in duizend euro)			
PASSIVA		codes	Boekjaar 2004	Vorig boekjaar	
EIGEN VERMOGEN		10/15		30.953	31.141
I.	Kapitaal	10		72	72
A.	Geplaatst kapitaal	100	72		72
III.	Herwaarderingsmeerwaarden	12		11.637	12.267
IV.	Reserves	13		10.733	10.341
A.	Wettelijke reserve	130	7		7
B.	2. Andere onbeschikbare reserves	1311	1.965		1.533
C.	Belastingvrije reserves	132	3.467		3.467
D.	Beschikbare reserves	133	5.334		5.334
VI.	Kapitaalsubsidies	15		8.471	8.461
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN		16		5.258	5.376
VII.A.	Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5		5.258	5.376
	3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	825		1.114
	4. Overige risico's en kosten	163/5	4.433		4.262
SCHULDEN		17/49		141.626	104.077
VIII.	Schulden op meer dan één jaar	17		98.228	51.291
D.	Overige schulden	178/9	98.228		51.291
IX.	Schulden op ten hoogste één jaar	42/48		42.249	50.839
C.	Handelsschulden	44	2.926		2.500
	1. Leveranciers	440/4	2.926		2.500
E.	Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	3.846		4.145
	1. Belastingen	450/3	530		504
	2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	3.316		3.641
F.	Overige schulden	47/48	35.477		44.194
X.	Overlopende rekeningen	492/3		1.149	1.947
TOTAAL DER PASSIVA		10/49		177.837	140.594

2. Resultatenrekening		(bedragen in duizend euro)			
KOSTEN		codes	Boekjaar 2004	Vorig boekjaar	
II.	Bedrijfskosten	60/64		51.677	51.032
A.	Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	878		309
	1. Inkopen	600/8	30.238		10.120
	2. Wijziging in de voorraad (toename -, afname +)	609	-29.360		-9.811
B.	Diensten en diverse goederen	61	10.929		10.667
C.	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	34.805		34.072
D.	Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	4.172		4.274
F.	Voorziening voor risico's en kosten	635/7	-119		-220
G.	Andere bedrijfskosten	640/8	1.012		1.930
V.	Financiële kosten	65		2	3
A.	Kosten van schulden	650	1		1
C.	Andere financiële kosten	652/9	1		2
VIII.	Uitzonderlijke kosten	66		2	18
E.	Andere uitzonderlijke kosten	664/8	2		18
IX.	Winst van het boekjaar voor belastingen	70/66		432	114
	Verlies van het boekjaar voor belastingen	66/70			
X.	Belastingen op het resultaat	67/77		0	0
B.	Regularisering van belastingen en terugnemingsvoorzieningen voor belastingen	77	0		0
XI.	Winst van het boekjaar	70/67		432	114
	Verlies van het boekjaar	67/70			
TOTAAL DER KOSTEN				52.113	51.167
XII.	Overboeking naar de belastingvrije reserves	689		0	0
XIII.	Te bestemmen winst v/h boekjaar	70/68		432	114
	Te verwerken verlies v/h boekjaar	68/70			
RESULTAATVERWERKING					
A.	Te bestemmen winstsaldo	70/69		432	114
	Te verwerken verliessaldo	69/70			
	1. Te bestemmen winst van het boekjaar	70/68		432	114
	2. Te verwerken verlies van het boekjaar	68/70			
C.	Toevoeging aan het eigen vermogen	691/2		-432	-114
	2. aan de wettelijke reserve	6920			0
	3. aan de overige reserves	6921	432		114

2. Resultatenrekening		(bedragen in duizend euro)			
O P B R E N G S T E N		codes	Boekjaar 2004	Vorig boekjaar	
I.	Bedrijfsopbrengsten	70/74		48.437	45.657
A.	Omzet	70	3.545		1.816
D.	Andere bedrijfsopbrengsten	74	44.892		43.841
IV.	Financiële opbrengsten	75		3.208	3.400
B.	Opbrengsten uit vlottende activa	75 ¹	10		66
C.	Andere financiële opbrengsten	75 ² /9	3.198		3.334
VII.	Uitzonderlijke opbrengsten	76		468	2.110
D.	Meerwaarde bij de realisatie van vaste activa	76 ³	392		2.030
E.	Andere uitzonderlijke opbrengsten	76 ⁴ /9	76		80
X.B.	Regularisering van belastingen en terugneming van voorzieningen voor belastingen	77		0	0
TOTAAL DER OPBRENGSTEN				52.113	51.167

COLOFON

Copywriting: Katelijne Norga (Pantarein)

Vormgeving: Danni Elskens (Koloriet)

Fotografie: Creative Collection: p. 28,66.

Istock: p. 4, 10, 13, 18, 20, 22, 26, 27, 29, 31, 36, 38, 40, 43, 44, 45, 49, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75.

Danni Elskens: p. 2, 3, 4, 7, 9, 14, 23, 24, 25, 28, 33, 35, 36, 37, 39, 42, 45, 46, 52, 53, 54, 55, 56, 60, 64, 67, 70, 76, 77.

EU: p. 30, 32, 35, 49, 67.

VLM fotoarchief: p. 7, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 25, 36, 40, 42, 45, 47, 48, 50, 51, 57, 58, 60, 62, 65, 66, 70.

Druk: Drukkerij Surplus, Holsbeek

Verantwoordelijke uitgever: ir. Roland de Paepe, Gulden-Vlieslaan 72, 1060 Brussel

Depotnummer: D/2005/6375/01